

ZAPISNIK
sa 39. sjednice Odbora za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore,
održane 4. decembra 2014. godine

Sjednica je počela u 11 sati i 40 minuta.

Sjednicom je predsjedavao dr Halil Duković, predsjednik Odbora.

Sjednici su prisustvovali sljedeći članovi/ce Odbora: doc. dr Srđa Popović, Kemal Zoronjić, Ljerka Dragičević, dr Ljiljana Đurašković, zamjenica predsjednika Odbora i Nikola Gegaj, zamjena člana Odbora, Husnije Šabovića, u skladu sa članom 65 Poslovnika Skupštine Crne Gore.

Sjednici nijesu prisustvovali poslanici: prim. dr Izet Bralić, Milutin Đukanović, dr Radovan Asanović i Snežana Jonica.

Sjednici su po pozivu, u skladu sa članom 67 Poslovnika Skupštine Crne Gore, prisustvovali: Leon Gjokaj, v.d. Generalnog direktora Direktorata za unapređenje i zaštitu manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u Ministarstvu za ljudska i manjinska prava, Mersudin Gredić, sekretar Ministarstva za ljudska i manjinska prava, dr Derviš Selhanović, direktor Centra za očuvanje i razvoj kulture manjina i Milan Radović, koordinator programa ljudskih prava u NVO „Građanska alijansa“.

Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode, dr Halil Duković je podsjetio članove Odbora na Predlog dnevnog reda za 39. sjednicu: Predlog zakona o uzimanju i presađivanju ljudskih tkiva i ćelija u svrhu liječenja, Izvještaj o radu Centra za očuvanje i razvoj kulture manjina za 2013. godinu i prvih 10 mjeseci 2014. godine i Program rada Centra za očuvanje i razvoj kulture manjina za 2015. godinu i usvajanje informacija i izvještaja o aktivnostima Odbora za ljudska prava i slobode, kao i zapisnika sa 37. i 38. sjednice Odbora.

Dr Duković je obavijestio članove Odbora da je iz Ministarstva zdravlja dostavljen Telegram, u kojem se navodi da je Skupština Crne Gore na sjednici od 25. novembra 2014. godine razriješila ministra zdravlja prof.dr Miodraga Radunovića, a drugi ovlašćeni predstavnik predlagača je spriječen da prisustvuje sjednici Odbora, tako da nijesu u mogućnosti da pošalju ovlašćenog predstavnika predlagača zakona, pa se iz tog razloga, u skladu sa Poslovníkom Skupštine Crne Gore, Predlog zakona ne može razmatrati na sjednici.

Za sjednicu je utvrđen sledeći

DNEVNI RED:

- Usvajanje Zapisnika sa 37. sjednice Odbora za ljudska prava i slobode, održane 4. novembra 2014. godine-
- Usvajanje Zapisnika sa 38. sjednice Odbora za ljudska prava i slobode, održane 18. novembra 2014. godine-

1. CENTAR ZA OČUVANJE I RAZVOJ KULTURE MANJINA:

- (1) **IZVJEŠTAJ O RADU CENTRA ZA OČUVANJE I RAZVOJ KULTURE MANJINA ZA 2013. GODINU,**
- (2) **IZVJEŠTAJ O RADU CENTRA ZA OČUVANJE I RAZVOJ KULTURE MANJINA ZA PRVIH 10 MJESECI 2014. GODINE, I**
- (3) **PROGRAM RADA CENTRA ZA OČUVANJE I RAZVOJ KULTURE MANJINA ZA 2015. GODINU,**

2. USVAJANJE INFORMACIJA I IZVJEŠTAJA O AKTIVNOSTIMA ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE, REALIZOVANIM U PERIOD SEPTEMBAR-NOVEMBAR 2014. GODINE:

- (1) INFORMACIJA O UČEŠĆU PREDSJEDNIKA ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE, DR HALILA DUKOVIĆA NA PRESS KONFERENCIJI U ORGANIZACIJI PREDSTAVNIŠTVA UNICEF-A U CRNOJ GORI, na kojoj su predstavljeni rezultati Istraživanja o nasilju nad djecom u Crnoj Gori i u svijetu, **održanoj u Eko zgradi Ujedinjenih nacija u Podgorici 8. septembra 2014. godine,**
- (2) INFORMACIJA SA SASTANKA PREDSJEDNIKA I ČLANOVA ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE SA DELEGACIJOM PREDSTAVNIKA INSTITUCIJA OMBUDSMANA I SLUŽBENIKA ZATVORA IZ REPUBLIKE SRBIJE I REPUBLIKE ALBANIJE, **održanog u Skupštini Crne Gore, 1. oktobra 2014. godine,**
- (3) IZVJEŠTAJ O UČEŠĆU PREDSJEDNIKA ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE SKUPŠTINE CRNE GORE, DR HALILA DUKOVIĆA NA SASTANKU PREDSJEDNIKA ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE U OKVIRU PREDSDJEDAVANJA ITALIJE SAVJETOM EVROPSKE UNIJE, **održanog u Predstavničkom domu Republike Italije, u Rimu, 13. i 14. oktobra 2014. godine,**
- (4) IZVJEŠTAJ O UČEŠĆU ČLANOVA ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE SKUPŠTINE CRNE GORE, DOC. DR SRĐE POPOVIĆA I PRIM. DR IZETA BRALIĆA NA INTERPARLAMENTARNOJ KONFERENCIJI "GRAĐANSKO ZASTUPANJE I POLITIČKO UČEŠĆE NACIONALNIH I ETNIČKIH MANJINA", **održanoj u Narodnoj Skupštini Republike Srbije, u Beogradu, 20. i 21. novembra 2014. godine, i**
- (5) IZVJEŠTAJ O UČEŠĆU ČLANA ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE SKUPŠTINE CRNE GORE, HUSNIJE ŠABOVIĆA I ČLANA ODBORA ZA RODNU RAVNOPRAVNOST SKUPŠTINE CRNE GORE, NIKOLE GEGAJA NA KONFERENCIJI "OSNOVNA PRAVA, NEDISKRIMINACIJA I ZAŠTITA RANJIVIH GRUPA UKLJUČUJUĆI LGBTI POPULACIJU", **održanoj u Tirani, 20. i 21. novembra 2014. godine,**

3. KONSTATOVANJE RAZRJEŠENJA JEDNOG ČLANA ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE SKUPŠTINE CRNE GORE, MR DRITANA ABAZOVIĆA, I

4. TEKUĆA PITANJA

Članovi Odbora za ljudska prava i slobode su jednoglasno, bez primjedbi usvojili zapisnike sa 37. i 38. sjednice Odbora, održanih 4. i 18. novembra 2014. godine.

PRVA TAČKA-

CENTAR ZA OČUVANJE I RAZVOJ KULTURE MANJINA:

- (1) IZVJEŠTAJ O RADU CENTRA ZA OČUVANJE I RAZVOJ KULTURE MANJINA ZA 2013. GODINU,
- (2) IZVJEŠTAJ O RADU CENTRA ZA OČUVANJE I RAZVOJ KULTURE MANJINA ZA PRVIH 10 MJESECI 2014. GODINE, I
- (3) PROGRAM RADA CENTRA ZA OČUVANJE I RAZVOJ KULTURE MANJINA ZA 2015. GODINU

Direktor Centra za očuvanje i razvoj kulture manjina, dr Derviš Selhanović je dao uvodno obrazloženje Izvještaja o radu Centra za očuvanje i razvoj kulture manjina za 2013. godinu i za prvih 10 mjeseci 2014. godine i Programa rada Centra za očuvanje i razvoj kulture manjina za

2015. godinu. Dr Derviš Selhanović je podsjetio da je Crna Gora država koja nikad nije bila etnički čista, već zajednica pripadnika različitih nacija, vjera i kultura. Naveo je da je emancipacijom crnogorskog društva na demokratskim osnovama multikulturalizam postao temelj izgradnje crnogorske države. Podsjetio je da je to i bila motivacija Vlade Crne Gore za osnivanje Centra za očuvanje i razvoj kulture manjina. Dr Selhanović je saopštio da je Centar za očuvanje i razvoj kulture manjina mala organizacija sa svega pet zaposlenih, visokoobrazovanih lica, pripadnika različitih nacija, dodajući da nemaju tehničko-administrativno osoblje.

Direktor Centra za očuvanje i razvoj kulture manjina je naveo da je Program rada za 2015. godinu utemeljen na mnogo većim osnovama, dodajući da će se truditi da veliki dio planiranih programa realizuju. Saopštio je da svaki program može pojedinačno obrazložiti, čime bi prikazao sintezu afirmacije i promocije multikulturalnosti. Iznio je podatak da, prema posljednjem popisu, manjine u Crnoj Gori čine oko 20 % ukupne populacije, dok je 5% neopredijeljenih, za koje se pretpostavlja da u velikoj mjeri pripadaju manjinskim narodima. Istakao je da se kroz programe Centra za očuvanje i razvoj kulture manjina trude da nijedan narod, niti etnička grupa ne budu zapostavljeni.

U raspravi su učestvovali poslanici: Kemal Zoronjić i dr Halil Duković, predsjednik Odbora.

Poslanik Kemal Zoronjić je saopštio da će Bošnjačka stranka podržati Izvještaje o radu Centra za očuvanje i razvoj kulture manjina za 2013. godinu i za prvih 10 mjeseci 2014. godine, kao i Program rada Centra za očuvanje i razvoj kulture manjina za 2015. godinu. Očekivao je da će u Izvještajima postojati finansijski iskaz o utrošku sredstava, jer bi ta informacija bila važna i za poslanike i cjelokupnu javnost. Poslanik Zoronjić je primijetio da u Izvještaju o aktivnostima realizovanim u 2014. godini uglavnom se ponavljaju isti korisnici i isti promoteri u različitim projektima i s tim u vezi, zatražio obrazloženje. Citirajući navode iz Programa rada Centra za 2015. godinu gdje se navodi: *“Za razliku od Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava, institucijom koja se bavi zaštitom i razvojem nacionalnih, odnosno etničkih posebnosti manjinskih naroda, Centar za očuvanje i razvoj kulture manjina je institucija koja se bavi očuvanjem, promocijom i razvojem i izražavanjem kulture manjinskih naroda u Crnoj Gori”*, upitao je da je li je želja bila da se istakne riječ *“kultura”*, što bi se moglo razumjeti na način da se Centar bavi kulturom, a Fond ne, iako je Zakonom jasno definisano čime se bavi Fond za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava. U vezi sa projektom realizovanim u 2013. godini, Večeri *“Crnogorske sevdalinke”* u Sarajevu, poslanik Zoronjić je zatražio pojašnjenje pojma *“crnogorska sevdalinka”* i motiv za davanje ovog imena ovoj manifestaciji.

Direktor Centra za očuvanje i razvoj kulture manjina, dr Derviš Selhanović je naveo da za svaki od navedenih programa posjeduju finansijske izvještaje i dodao da informaciju o utrošku sredstava za svaki od projekata može dostaviti u pisanoj formi. Saopštio je da su sredstva Centra za očuvanje i razvoj kulture manjina u 2013. godini iznosila 208.127 €, a da je za programske aktivnosti bilo opredijeljeno 120.606 €. Poređenja radi, u 2014. godini sredstva Centra su iznosila 225.143 €, a za programske aktivnosti je bilo opredijeljeno oko 124.000 €. Istakao je da su sredstva vrlo skromna, dodajući da pored velikog obima aktivnosti koje realizuju, ne treba zaboraviti činjenicu da se Centru tokom godine obraćaju pojedinci, grupe, kulturno-umjetnička društva, nevladine organizacije, kojima se, u skladu sa mogućnostima, pomaže.

Na pitanje koje se tiče korisnika i promotera programa, dr Derviš Selhanović je odgovorio da su formirali bazu podataka kulturnih potencijala manjinskih naroda i da postoji određeni broj ljudi koje oni smatraju najkompetentnijim, a da u realizaciji programa imaju tehničku i logističku podršku televizije. Kazao je da je moć filma najplanetarnija, ali ga je najteže realizovati. Podsjetio je da su tri snimljena filma naišla na izuzetan odjek, ne samo u regionu, već i šire. Kao primjer naveo je film o Ćamilu Sijariću, uz komentar da se Bosna nije sjetila svog velikana. Dodao je da su u čast Ćamilu Sijariću organizovali i međunarodnu izložbu i međunarodni simpozijum. Osim filma o Sijariću, snimljeni su dokumentarni filmovi o Viktoru

Vidu, jednom od najvećih hrvatskih pjesnika prošlog vijeka i Saitu Orahovcu, književniku iz Tuzi. Dr Selhanović je kazao da se trude da u projekte uključe mlade ljudi, uz komentar da su otvoreni za saradnju i da nikome nije uskraćena mogućnost da učestvuje, ali da se određeni ljudi koji mogu da pomognu u pripremi projekata više eksploatišu. Dodao je da je veliki teret pao na njih koji su profesionalno u Centru za očuvanje i razvoj kulture manjina.

Odgovarajući na prvo pitanje poslanika Kemala Zoronjića podsjetio je da je namjera bila da se napravi distinkcija između Centra i Fonda i da je Skupština osnovala Fond za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava. Pojasnio je da je u Programu rada Centra za očuvanje i razvoj kulture manjina cilj bio da se istakne da Fond, kao institucija za zaštitu ljudskih prava koja će obuhvatiti istoriju, obrazovanje, ekologiju i brojne druge oblasti. Na pitanje u vezi sa crnogorskim sevdalinkama, dr Selhanović je saopštio da je shvatio da poslanik Zoronjić smatra da bi adekvatniji naziv bio "Veće sevdalinki Crne Gore". Pitanje – da li unaprijed da se stavi prisvojni pridjev "crnogorska" je ocjenio kao pitanje koje bi moglo biti tema nekog naučnog skupa. Direktor Centra za očuvanje i razvoj kulture manjina je objasnio da je namjera bila da se afirmišu sevdalinke nastale u Crnoj Gori i da se one ne mogu nazvati drugačije nego crnogorskim.

Poslanik Kemal Zoronjić je podsjetio da je prošle godine, prilikom usvajanja Zakona o Budžetu Crne Gore za 2014. godinu poslanica Ljerka Dragičević podnijela amandman koji su poslanici podržali, a kojim su povećana sredstva Centru, pojašnjavajući da je to bio razlog zbog kojeg je tražio da se dostavi finansijski izvještaj. Dodao je da je jako bitno da imaju uvid u raspodjelu sredstava kako bi mogli amandmanskim djelovati u cilju povećanja sredstava opredijeljenih Centru. U vezi sa Fondom za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava, poslanik Zoronjić je saopštio da u Fondu postoji Radna grupa koja prati projekte iz oblasti kulture kojima se aplicira za sredstva Fonda, a čiji broj je velik, pa smatra da u uvodnom tekstu Programa rada Centra za očuvanje i razvoj kulture manjine za 2015. godinu treba ispraviti podatak po kojem se Fond za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava ne bavi kulturom. U vezi sa izjavom direktora Centra za očuvanje i razvoj kulture manjina da se Crna Gora sjetila Ćamila Sijarića, a Bosna nije, poslanik Zoronjić je saopštio podatak da postoji veliki broj ulica, škola i biblioteka u Bosni koje nose ime Ćamila Sijarića, uz komentar da to u Crnoj Gori nije slučaj. Poslanik Zoronjić je uputio čestitke dr Selhanoviću zbog uloženi napore za projekciju filma o Ćamilu Sijariću.

Direktor Centra za očuvanje i razvoj kulture manjina, dr Derviš Selhanović je podsjetio da je, osim projekcije filma o Ćamilu Sijariću, organizovana i izložba i međunarodni simpozijum, dodajući da Bosna nije osjetila potrebu da to uradi. Dr Selhanović je kazao da neće zaboraviti svesrdno zalaganje poslanice Ljerke Dragičević, koja je osjetila potrebu da Centru pomogne po pitanju budžeta, uz molbu poslanicima da i ove godine djeluju u tom pravcu.

Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode, dr Halil Duković je prokomentarisao da je Izvještaj dobar, dodajući da ipak nedostaje finansijski dio o utrošku sredstava i zatražio od Direktora Centra da finansijski izvještaj dostavi članovima Odbora najkasnije do 11. decembra 2014. godine kada će na dnevnom redu Odbora biti Predlog zakona o Budžetu Crne Gore za 2015. godinu i kada će biti razmatran predlog budžetskih sredstava za Centar za očuvanje i razvoj kulture manjina. Predsjednik Odbora je saopštio da su u Izvještajima navedene brojne aktivnosti i zaključio da je kulturnu tradiciju svih naroda Crne Gore potrebno širiti i van njenih granica.

Nakon rasprave, Odbor je većinom glasova (pet "za" i jedan "uzdržan") podržao Izvještaj o radu Centra za očuvanje i razvoj kulture manjina za 2013. godinu.

Članovi Odbora su većinom glasova (četiri "za" i dva "uzdržana") podržali Izvještaj o radu Centra za očuvanje i razvoj kulture manjina za prvih 10 mjeseci 2014. godine, uz obavezu da Centar za očuvanje i razvoj kulture manjina naknadno, tokom prvog kvartala 2015. godine, dostavi i Izvještaj o radu za preostala dva mjeseca 2014. godine, da bi postojao kompletan Izvještaj za 2014. godinu.

Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode, dr Halil Duković je ocijenio da je Program rada Centra za očuvanje i razvoj kulture manjina za 2015. godinu obiman, ali je malo aktivnosti planiranih u cilju pospješivanja albanske populacije u Crnoj Gori, a riječ je o manjini koja ima svoje posebnosti koje ih razlikuju od svih drugih i mišljenja je da bi u Programu Centra trebalo da budu više zastupljeni. U dijelu u kojem su navedene smotre kulturno-umjetničkih društava, među kojima su i društva iz albanske populacije, ukazao je na postojanje najstarijeg kulturno-umjetničkog društva u Crnoj Gori, KUD "Ramadan Šarkić" iz Tuzi koje ima tradiciju dugu skoro 70 godina. Mišljenja je da bi u Programu za 2015. godinu trebalo planirati i aktivnosti za ovo kulturno-umjetničko društvo, jer njime treba da se ponose svi, ne samo pripadnici albanske manjine.

Direktor Centra za očuvanje i razvoj kulture manjina, dr Derviš Selhanović je naveo da je Program rada pripreman krajem avgusta 2014. godine kada su pripremali i zahtjev za dodjelu budžetskih sredstava Centru u 2015. godini. Prethodno su imali više konsultacija sa ministrom finansija dr Radojem Žugićem i direktorom Direktorata za budžet u Ministarstvu finansija, Nikolom Vukićevićem kada im je dato obećanje za povećanje finansijskih sredstava za očuvanje i razvoj kulture manjina. Direktor Selhanović je naveo da je Program koncipiran na osnovu tih pokazatelja i dodao da će do kraja nedjelje ili početkom naredne dostaviti traženi finansijski izvještaj. Zamolio je članove Odbora da, u okviru svojih mogućnosti i nadležnosti, pomognu po pitanju povećanja sredstava za Centar za očuvanje i razvoj kulture manjina. Dr Selhanović je izjavio da je pozicija Centra vrlo delikatna, jer je teško napraviti selekciju između 214 kulturno-umjetničkih društava, koliko ih je u Crnoj Gori. Podsjetio je da je Centar za očuvanje i razvoj kulture manjina jedina institucija koja je u potpunosti organizaciono i finansijski Kulturno-podržala manifestacije koje je Kulturno-umjetničko društvo "Ramadan Šarkić" organizovalo prošle godine kada je obilježen jubilej ovog Društva.

Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode, dr Halil Duković je potvrdio navode dr Selhanovića i dodao da, ukoliko postoje kulturno-umjetnička društva sa tradicijom od skoro 70 godina, ona ne smiju biti zaboravljena i treba voditi računa o onima koji se ističu. Predsjednik Odbora je zaključio da se manjine imaju čime ponositi, a time i Crna Gora, koja je uvijek bila spoj multietničkog po čemu je i prepoznata.

Odbor je većinom glasova (pet "za", jedan "uzdržan") podržao Program rada Centra za očuvanje i razvoj kulture manjina za 2015. godinu.

DRUGA TAČKA- USVAJANJE INFORMACIJA I IZVJEŠTAJA O AKTIVNOSTIMA ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE, REALIZOVANIM U PERIODU SEPTEMBAR-NOVEMBAR 2014. GODINE:

- (1) INFORMACIJA O UČEŠĆU PREDSEDNIKA ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE, DR HALILA DUKOVIĆA NA PRESS KONFERENCIJI U ORGANIZACIJI PREDSTAVNIŠTVA UNICEF-A U CRNOJ GORI, na kojoj su predstavljeni rezultati Istraživanja o nasilju nad djecom u Crnoj Gori i u svijetu, **održanoj u Eko zgradi Ujedinjenih nacija u Podgorici 8. septembra 2014. godine,**
- (2) INFORMACIJA SA SASTANKA PREDSEDNIKA I ČLANOVA ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE SA DELEGACIJOM PREDSTAVNIKA INSTITUCIJA OMBUDSMANA I SLUŽBENIKA ZATVORA IZ REPUBLIKE SRBIJE I REPUBLIKE ALBANIJE, **održanog u Skupštini Crne Gore, 1. oktobra 2014. godine,**
- (3) IZVJEŠTAJ O UČEŠĆU PREDSEDNIKA ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE SKUPŠTINE CRNE GORE, DR HALILA DUKOVIĆA NA SASTANKU PREDSEDNIKA ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE U OKVIRU PREDSEDAVANJA ITALIJE SAVJETOM EVROPSKE UNIJE, **održanog u Predstavničkom domu Republike Italije, u Rimu, 13. i 14. oktobra 2014. godine,**

- (4) IZVJEŠTAJ O UČEŠĆU ČLANOVA ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE SKUPŠTINE CRNE GORE, DOC. DR SRĐE POPOVIĆA I PRIM. DR IZETA BRALIĆA NA INTERPARLAMENTARNOJ KONFERENCIJI "GRAĐANSKO ZASTUPANJE I POLITIČKO UČEŠĆE NACIONALNIH I ETNIČKIH MANJINA", održanoj u Narodnoj Skupštini Republike Srbije, u Beogradu, 20. i 21. novembra 2014. godine, i
- (5) IZVJEŠTAJ O UČEŠĆU ČLANA ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE SKUPŠTINE CRNE GORE, HUSNIJE ŠABOVIĆA I ČLANA ODBORA ZA RODNU RAVNOPRAVNOST SKUPŠTINE CRNE GORE, NIKOLE GEGAJA NA KONFERENCIJI "OSNOVNA PRAVA, NEDISKRIMINACIJA I ZAŠTITA RANJIVIH GRUPE UKLJUČUJUĆI LGBTI POPULACIJU", održanoj u Tirani, 20. i 21. novembra 2014. godine,

Članovi Odbora za ljudska prava i slobode su jednoglasno (šest glasova "za") usvojili:

- Informaciju o učešću predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode, dr Halila Dukovića na Press konferenciji u organizaciji Predstavništva UNICEF-a u Crnoj Gori, na kojoj su predstavljeni rezultati istraživanja o nasilju nad djecom u Crnoj Gori i u svijetu, održanoj u Eko zgradi Ujedinjenih nacija u Podgorici 8. septembra 2014. godine;

- Informaciju sa sastanka predsjednika i članova Odbora za ljudska prava i slobode sa Delegacijom predstavnika institucija Ombudsmana i službenika zatvora iz Republike Srbije i Republike Albanije, održanog u Skupštini Crne Gore, 1. oktobra 2014. godine;

- Izvještaj o učešću predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore, dr Halila Dukovića na sastanku predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode u okviru predsjedavanja Italije Savjetom Evropske unije, održanog u Predstavničkom domu Republike Italije, u Rimu, 13. i 14. oktobra 2014. godine;

- Izvještaj o učešću članova Odbora za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore, doc. dr Srđe Popovića i prim. dr Izeta Bralića na Interparlamentarnoj konferenciji "Građansko zastupanje i političko učešće nacionalnih i etičkih manjina", održanoj u Narodnoj Skupštini Republike Srbije, u Beogradu, 20. i 21. novembra 2014. godine i

- Izvještaj o učešću člana Odbora za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore, Husnije Šabovića i člana Odbora za rodnu ravnopravnost Skupštine Crne Gore, Nikole Gegaja na Konferenciji "Osnovna prava, nediskriminacija i zaštita ranjivih grupa uključujući LGBTI populaciju", održanoj u Tirani, 20. i 21. novembra 2014. godine.

Odlučeno je da, u skladu sa uobičajenom praksom, Informacije i Izvještaji budu sastavni dio Zapisnika sa 39. sjednice Odbora.

TREĆA TAČKA- KONSTATOVANJE RAZRJEŠENJA JEDNOG ČLANA ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE SKUPŠTINE CRNE GORE, MR DRITANA ABAZOVIĆA

Na sjednici Odbora na osnovu Odluke Skupštine Crne Gore, br.00-74/14-33/1, od 11. novembra 2014. godine konstatovano je razrješenje člana Odbora za ljudska prava i slobode poslanika mr Dritana Abazovića.

Predsjednik Odbora je izrazio uvjerenje da će Odbor za ljudska prava i slobode uskoro dobiti novog člana.

ČETVRTA TAČKA- TEKUĆA PITANJA

U okviru Tekućih pitanja, poslanica Ljerka Dragičević se interesovala za najavljenju posjetu članova Odbora za ljudska prava i slobode Specijalnoj bolnici za psihijatriju Dobrota u Kotoru.

Predsjednik Odbora je obavijestio članove Odbora da je od Ministarstva zdravlja zatražena Informacija o stanju ljudskih prava u Specijalnoj bolnici za psihijatriju Dobrota u Kotoru i da je ta Informacija dostavljena. Dr Halil Duković je podsjetio na Zaključke sa 38. sjednice Odbora, kojoj nije prisustvovala poslanica Dragičević, kada je odlučeno da se posjeta Specijalnoj bolnici za psihijatriju u Kotoru, koja je bila planirana za 15. decembar 2014. godine, odloži za januar 2015. godine. Podsjetio je da je istog dana bila planirana posjeta Dječijem domu "Mladost" u Bijeloj, ali je zbog lokalnih izbora u Herceg Novom, zakazanih za 14. decembar 2014. godine, posjeta Domu odložena.

Članovi Odbora su, povodom, realizacije Planom aktivnosti Odbora za 2014. godinu utvrđene aktivnosti Odbora – Javne tribine u Dječijem domu „Mladost“ – Bijela, na temu „Prava djeteta – hraniteljstvo“, prihvatili predlog Šefa Predstavništva UNICEF-a u Crnoj Gori da se Javna tribina ne održi u Dječijem domu „Mladost“, u cilju zaštite prava djece u ovoj Ustanovi. Odlučeno je da Javna tribina bude organizovana u Podgorici, 21. januara 2015. godine, u prostorijama Skupštine Crne Gore, u 13 sati.

Poslanica Ljerka Dragičević je upitala predstavnike Ministarstva za ljudska i manjinska prava da li je tačno da je u okviru Kampanje o zabrani diskriminacije u Tuzima postavljen bilbord samo na crnogorskom jeziku.

Leon Gjokaj, v.d. Generalnog direktora Direktorata za unapređenje i zaštitu manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u Ministarstvu za ljudska i manjinska prava je potvrdio navode poslanice Dragičević i objasnio da je riječ o tehničkom propustu. Saopštio je da je u okviru Kampanje o zabrani diskriminacije planirano postavljanje bilborda širom Crne Gore, ali da nijesu unaprijed precizno određene lokacije. Gjokaj je najavio da će u Tuzima biti postavljen bilbord i na albanskom, a uskoro i na romskom jeziku.

Poslanik Kemal Zoronjić je naveo da na sjednicu Odbora zakazanu za 11. decembar 2014. godine na kojoj će biti razmatran Predlog zakona o budžetu Crne Gore za 2015. godinu za određene potrošačke jedinice za koje Odbor za ljudska prava i slobode svake godine razmatra predložena budžetska sredstva nije pozvan predstavnik nacionalnih savjeta iako će Odbor razmatrati predlog budžetskih sredstava za Nacionalne savjete.

Predsjednik Odbora dr Halil Duković je obavijestio da je već odlučeno da se na 41. sjednicu Odbora zakazanu za 11. decembar 2014. godine pozove jedan predstavnik Nacionalnih savjeta, a da je dogovoreno da Ministarstvo za ljudska i manjinska prava koje ima uspostavljenu saradnju i komunikaciju sa svim nacionalnim savjetima uputi Dopis predsjednicima nacionalnih savjeta sa molbom da odrede jednog predstavnika koji će u ime svih nacionalni savjeta učestvovati na navedenoj sjednici Odbora.

Sjednica je završena u 12 sati i 20 minuta.

**ZAPISNIK SAČINILA
SEKRETAR ODBORA**

Slava Burić

PREDSJEDNIK ODBORA

dr Halil Duković

SASTAVNI DIO ZAPISNIKA SU:

- Informacija o učešću predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode, dr Halila Dukovića na Press konferenciji u organizaciji Predstavništva UNICEF-a u Crnoj Gori, na kojoj su

predstavljani rezultati istraživanja o nasilju nad djecom u Crnoj Gori i u svijetu, **održanoj u Eko zgradi Ujedinjenih nacija u Podgorici 8. septembra 2014. godine,**

- Informacija sa sastanka predsjednika i članova Odbora za ljudska prava i slobode sa Delegacijom predstavnika institucija Ombudsmana i službenika zatvora iz Republike Srbije i Republike Albanije, **održanog u Skupštini Crne Gore, 1. oktobra 2014. godine,**
- Izvještaj o učešću predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore, dr Halila Dukovića na sastanku predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode u okviru predsjedavanja Italije Savjetom Evropske unije, **održanog u Predstavničkom domu Republike Italije, u Rimu, 13. i 14. oktobra 2014. godine,**
- Izvještaj o učešću članova Odbora za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore, doc. dr Srđe Popovića i prim. dr Izeta Bralića na Interparlamentarnoj konferenciji "Građansko zastupanje i političko učešće nacionalnih i etičkih manjina", **održanoj u Narodnoj Skupštini Republike Srbije, u Beogradu, 20. i 21. novembra 2014. godine**
- Izvještaj o učešću člana Odbora za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore, Husnije Šabovića i člana Odbora za rodnu ravnopravnost Skupštine Crne Gore, Nikole Gegaja na Konferenciji "Osnovna prava, nediskriminacija i zaštita ranjivih grupa uključujući LGBTI populaciju", **održanoj u Tirani, 20. i 21. novembra 2014. godine.**

INFORMACIJA

O UČEŠĆU PREDSEDNIKA ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE, DR HALILA DUKOVIĆA NA PRESS KONFERENCIJI U ORGANIZACIJI PREDSTAVNIŠTVA UNICEF-A U CRNOJ GORI, NA KOJOJ SU PREDSTAVLJENI REZULTATI ISTRAŽIVANJA O NASILJU NAD DJECOM U CRNOJ GORI I U SVIJETU, održanoj 8. septembra 2014. godine u Eko zgradi Ujedinjenih nacija u Podgorici

Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode dr Halil Duković učestvovao je na Press konferenciji, u organizaciji Predstavništva UNICEF-a u Crnoj Gori, na kojoj su predstavljani rezultati istraživanja o nasilju nad djecom, nedavno objavljeni u UNICEF-ovom globalnom izvještaju „Skriveno, a pred očima“, održanoj 8. septembra 2014. godine.

Na konferenciji za medije, održanoj u Eko zgradi Ujedinjenih nacija u Podgorici, pored Predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode, govorili su ministar rada i socijalnog staranja Predrag Bošković i šef Predstavništva UNICEF-a za Crnu Goru Bendžamin Perks.

Prema UNICEF-ovom izvještaju, koji je objavljen 4. septembra 2014. godine i koji sadrži do sada najveći broj sakupljenih podataka o nasilju nad djecom iz 190 zemalja, nasilje je prisutno u životima djece iz svih slojeva društva u čitavom svijetu.

Izvještaj dokumentuje nasilje u okruženjima gdje bi djeca trebalo da budu bezbjedna: u njihovim zajednicama, školama i kućama. Izvještaj ukazuje na čitav spektar počinitelaca nasilja nad djecom koji uključuju članove njihovih porodica, nastavnike, komšije, nepoznate osobe i drugu djecu.

Glavni nalazi UNICEF-ovog globalnog izvještaja pokazuju da je oko 120 miliona djevojčica u svijetu, mlađih od 20 godina (što je oko 1 od 10) seksualno zlostavljano.

U Crnoj Gori, prema reprezentativnom istraživanju sprovedenom 2013. godine, skoro jedan od deset odraslih građana kaže da zna dijete ili odraslu osobu koji je bio/la žrtva seksualnog zlostavljanja u djetinjstvu.

Benjamin Perks, šef Predstavništva UNICEF-a u Crnoj Gori, je saopštio da je ove sedmice predstavljena jedna od najobimnijih baza podataka o nasilju nad djecom na globalnom nivou koja je nastala u okviru istraživanja „Skriveno, a pred očima“. Naveo je da je nasilje nad djecom prisutno svuda i mnogo je rasprostranjenije i vidljivije, nego što mi to prepoznamo.

Sadržano je u društvenim i kulturnim normama, a građani ga podržavaju svojim stavovima i pogledima na svijet.

Podaci iz istraživanja ukazuju da je oko šest od desetoro djece u svijetu, uzrasta između dvije i 14 godina, što je gotovo milijardu djece, izloženo redovnom fizičkom kažnjavanju od strane onih koji se o njima staraju. Nešto više od jednog od tri učenika u svijetu uzrasta između 13 i 15 godina redovno su žrtve vršnjačkog nasilja u školi. Oko 120 miliona djevojčica mlađih od 20 godina bile su seksualno zlostavljane u nekom trenutku života.

Šef Predstavništva UNICEF-a u Crnoj Gori je istakao da su u Crnoj Gori politike i zakonodavni okvir usklađeni sa međunarodnim standardima, kao i da postoji dobar model međusektorske i institucionalne saradnje, ali puna primjena novog pravnog okvira zahtijeva investicije i stalni rad na izgradnji kapaciteta, kao i jačanje monitoringa i saradnje između institucija i lokalnih zajednica.

Saopštio je da UNICEF u saradnji sa Skupštinom Crne Gore, Ministarstvom rada i socijalnog staranja, Ministarstvom pravde i Ministarstvom prosvjete razvija multisektorski pristup u cilju zaštite prava djeteta i rješavanja njihovih problema.

Podsjetio je da rezultati istraživanja UNICEF-a iz 2013. godine otkrivaju da:

- gotovo jedan od deset odraslih građana kaže da poznaje dijete ili odraslu osobu koja je bila žrtva seksualnog zlostavljanja u djetinjstvu;
- jedna trećina građana zna dijete koje je bilo žrtva nasilja u školi i
- 69 % djece uzrasta između 1 i 14 godina bili su predmet najmanje jednog oblika psihološkog ili fizičkog kažnjavanja od strane roditelja ili neke druge odrasle osobe iz njihovog domaćinstva.

Šef Predstavništva UNICEF-a u Crnoj Gori je istakao da se svaki čin nasilja odražava na razvoj mozga djeteta, ugrožava njegove životne potencijale i ostavlja neizmjerne posledice na cjelokupno društvo.

Ukoliko se prihvata nasilje kao nešto normalno, time se doprinosi da ono ostane nevidljivo. Na taj način, dopuštamo da djeca nastave da vjeruju da je nasilje neizbježno i da je to dio života koji moraju da tolerišu. Perks je istakao da se na taj način pomaže da se ciklus nasilja nastavi i prenosi sa jedne osobe na drugu, sa generacije na generaciju.

Šef Predstavništva UNICEF-a u Crnoj Gori je zaključio da nasilje nije neizbježno, a da je pred svima nama moralni i imperativ ljudskih prava da odmah učinimo nešto da prekinemo ciklus nasilja nad djecom i da se nevidljivo učini vidljivim, odnosno da se prepozna nasilje koje se krije pred našim očima.

Prema riječima Šefa Predstavništva UNICEF-a u Crnoj Gori, rezultati istraživanja ukazuju da jednu petinu žrtava ubistava na globalnom nivou čine djeca i adolescenti mlađi od 20 godina, što čini oko 95.000 smrtnih slučajeva u 2012. godini. Nigerija ima najveći broj ubistava djece – 13.000. Među zemljama Zapadne Evrope i Sjeverne Amerike, SAD ima najveću stopu ubistava.

Crna Gora, kao i zemlje regiona Centralne i Istočne Evrope i Zajednice nezavisnih država, ima nizak stepen ubistava djece u poređenju sa ostatkom svijeta: jedna žrtva među djecom i adolescentima uzrasta 0-19 godina na 100.000 ljudi.

U vezi sa nasilničkim ponašanjem, gotovo trećina učenika uzrasta između 11 do 15 godina u Evropi i Sjevernoj Americi prijavljuje da vrši nasilje nad vršnjacima, dok u Letoniji i Rumuniji skoro 6 od 10 djece priznaje da to radi.

U Crnoj Gori, jedna trećina građana zna dijete koje je bilo žrtva nasilja u školi.

Okolo 17 procenata djece u 58 zemalja izloženo je ozbiljnim oblicima fizičkog kažnjavanja (udaranje po glavi, ušima ili licu, ili snažno i ponovljeno udaranje), kao oblika nasilničkog disciplinovanja. Globalno, troje od 10 odraslih vjeruje da je fizičko kažnjavanje potrebno kako bi se djeca valjano podizala.

U Crnoj Gori, rezultati istraživanja pokazuju, da je 69 % djece uzrasta između jedne i 14 godina izloženo najmanje jednom obliku psihološkog i fizičkog kažnjavanja od strane roditelja ili drugih odraslih koji su članovi njihovog domaćinstva. Jedna trećina djece u našoj zemlji izložena je fizičkom kažnjavanju, iako samo 6% odraslih kaže da vjeruje da je potrebno fizički kažnjavati dijete.

Rezultati istraživanja o odnosu prema nasilju ukazuju da skoro polovina svih adolescentkinja između 15 i 19 godina (oko 126 miliona) vjeruje da je opravdano da muž tuče svoju ženu u određenim okolnostima. Podaci iz 30 zemalja sugerišu da oko 7 od 10 djevojčica uzrasta od 15 do 19 godina, koje su bile žrtve fizičkog i/ili seksualnog zlostavljanja, nikada nijesu zatražile pomoć: mnoge su rekly da nijesu mislile da je to zlostavljanje ili da to nijesu vidjele kao problem.

U Crnoj Gori, 5% žena i muškaraca uzrasta između 15 i 49 godina vjeruje da je opravdano da muž tuče svoju ženu.

U cilju sprječavanja i smanjenja nasilja nad djecom UNICEF preporučuje šest strategija koje podrazumijevaju podršku roditeljima, učenje djece životnim vještinama, promjenu stavova, osnaživanje pravosudnog, krivičnog i sistema socijalne zaštite i njihovih servisa, generisanje podataka i podizanje svijesti o nasilju i njegovim ljudskim i socio-ekonomskim troškovima kako bi se promijenili stavovi i društvene norme.

Na pitanje da li porodica koja nije u mogućnosti da obezbijedi djetetu elementarne uslove za normalan život na taj način zanemaruje dijete i nad njim vrši nasilje, šef Predstavništva UNICEF-a u Crnoj Gori Benjamin Perks je odgovorio da se zanemarivanje smatra oblikom nasilja i potrebno je da nadležni organi, prvenstveno policija i centri za socijalni rad, u tom slučaju zaštite dijete. Zanemarivanje djeteta vrši se uskraćivanjem emotivne pažnje, nedavanjem obroka djeci, neurednim uslovima stanovanja, nezadovoljavanjem njihovih zdravstvenih potreba, kao i nedovoljnim staranjem i brigom o djetetu.

Na pitanje da li postoji neka situacija u vaspitanju djeteta kada su batine opravdane, Perks je saopštio da postoje alternativni načini postupanja prema djetetu u procesu njegovog vaspitanja i ukazao na slučaj Švedske u kojoj je zakonom zabranjeno fizičko kažnjavanje djeteta, što je praćeno širokim obrazovanjem i podizanjem svijesti cijelog društva i rezultiralo je smanjenjem broja djece koju su odrasli fizički kažnjavali sa 90% na oko 10% tokom perioda od 35 godina.

Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode je predstavio ključne aktivnosti Odbora na planu promocije i zaštite prava djeteta, s obzirom da je ta oblast jedna od ključnih u radu ovog skupštinskog radnog tijela, čime Odbor, u saradnji sa nadležnim državnim organima, međunarodnim organizacijama sa sjedištem u Crnoj Gori i nevladinim organizacijama koje se bave zaštitom prava djece, nastoji da doprinese poboljšanju njihovog položaja u crnogorskom društvu.

Istakao je da Odbor za ljudska prava i slobode ima izuzetno dobru saradnju sa Predstavništvom UNICEF-a u Crnoj Gori i izrazio očekivanje u njen nastavak u narednom periodu. Saopštio je da je Odbor za ljudska prava i slobode, u skladu sa svojom, Poslovníkom Skupštine Crne Gore, utvrđenom nadležnošću, veoma posvećen promociji i zaštiti prava djeteta i u tom cilju realizovao je niz aktivnosti u dosadašnjem periodu.

Predsjednik Odbora je podsjetio da je Odbor razmotrio Poseban izvještaj o dječijem prosjačenju u Crnoj Gori, sačinjen u okviru prve faze Projekta "Unaprjeđenje položaja djeteta u cilju zaštite od svih vidova eksploatacije". Imajući u vidu ozbiljnost problema dječijeg prosjačenja, kao i posledice i rizike koje život na ulici nosi kako za pojedinca, tako i za društvo u cjelini, Odbor je razmatranje ovog Izvještaja ocijenio veoma značajnim s namjerom da se ukaže i podsjeti šira i stručna javnost na važnost suzbijanja i rješavanja ovog problema. Odbor je prihvatio Poseban izvještaj o dječijem prosjačenju u Crnoj Gori, a Zaključak uputio Ministarstvu unutrašnjih poslova, Ministarstvu rada i socijalnog staranja, Ministarstvu prosvjete i Ministarstvu pravde, uz obavezu da preduzmu konkretne mjere na njegovoj realizaciji. Takođe, na poziv

institucije Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore, Odbor je učestvovao u Kampanji "Naučimo ih nešto drugo!".

Predsjednik Duković je podsjetio da je Odbor razmotrio i Izvještaj o seksualnom iskorišćavanju djece u Crnoj Gori, podržao Preporuke Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore i Zaključak prosljedio Ministarstvu pravde, Ministarstvu unutrašnjih poslova, Ministarstvu rada i socijalnog staranja, Ministarstvu zdravlja, Ministarstvu prosvjete, Ministarstvu turizma i održivog razvoja, kao i Šefu Delegacije Crne Gore u Parlamentarnoj skupštini Savjeta Evrope koja sprovodi Kampanju "Jedno od petoro", a u kojoj participira i Crna Gora.

Takođe, Odbor je razmotrio Izvještaj o zlopotrebi djece putem interneta u Crnoj Gori i donio Zaključke koje je uputio nadležnim ministarstvima radi preduzimanja mjera i aktivnosti u cilju njihove realizacije.

Predsjednik Odbora je saopštio da je u januaru 2014. godine Odbor za ljudska prava i slobode, u saradnji sa institucijom Zaštitnika ljudskih prava i sloboda CG i Delegacijom Skupštine CG u PSSE, a uz podršku UNICEF-a i OEBS-a, organizovao Drugi regionalni sastanak parlamentarnih radnih tijela nadležnih za ljudska prava i prava djeteta sa ombudsmanima za djecu zemalja regiona na temu: „Prava djeteta- Unapređenje položaja djeteta u cilju zaštite od svih vidova eksploatacije“, održan u Regionalnoj školi za javnu upravu u Danilovgradu. Cilj sastanka bio je razmjena mišljenja i dobrih praksi u zaštiti prava djeteta, kako bi se utvrdili ciljevi i pravci dalje međuparlamentarne saradnje i nacionalnih institucija za zaštitu ljudskih prava i prava djeteta.

Dr Halil Duković je istakao da je u okviru saradnje Delegacije Skupštine Crne Gore u Parlamentarnoj skupštini Savjeta Evrope, Predstavništva UNICEF-a u Crnoj Gori i Odbora za ljudska prava i slobode, kao doprinos Kampanji Savjeta Evrope protiv seksualnog nasilja nad djecom „Jedno od petoro“ kojoj se pridružila i Crna Gora, realizovano istraživanje „Nasilje nad djecom u Crnoj Gori – istraživanje o znanju, stavovima i ponašanju, 2013“ čiji rezultati su predstavljeni na Konferenciji za štampu u Skupštini Crne Gore krajem septembra prošle godine. Podsjetio je da su rezultati istraživanja ukazali da više od polovine stanovništva (55%) smatra da u Crnoj Gori postoji nasilje nad djecom. Međutim, kada se radi o seksualnom zlostavljanju djece, skoro polovina stanovništva (46%) smatra da ono uglavnom nije prisutno u Crnoj Gori.

Predsjednik je zaključio da se samo koordiniranim aktivnostima svih nadležnih organa mogu zaštititi djeca od svih oblika nasilja. Izrazio je nadu da će rezultati ovog Istraživanja poslužiti kao polazna osnova za preduzimanje daljih aktivnosti od strane nadležnih državnih organa, a u cilju sprečavanja i suzbijanja problema nasilja nad djecom, kako bi se nakon određenog vremenskog perioda mogli sumirati rezultati i ostvariti uvid u stepen napretka koji je postignut u ovoj oblasti.

Istakao je da će Odbor za ljudska prava i slobode i u narednom periodu, u dijelu svoje, Poslovnikom Skupštine Crne Gore, utvrđene nadležnosti, nastojati da doprinese afirmaciji, promovisanju, poštovanju i zaštiti ljudskih prava i sloboda svih građana Crne Gore, sa posebnim akcentom na prava djeteta.

Ministar rada i socijalnog staranja mr Predrag Bošković, ukazujući na veoma dobru saradnju Ministarstva i UNICEF-a, saopštio je da se nasilje nad djecom u Crnoj Gori još uvijek ne vidi, ne osjeća i ne doživljava na način na koji bi trebalo. Istraživanje pokazuje da nasilje nad djecom postoji u različitim oblicima, a neophodno je preduzeti brojne mjere radi zaštite djece od nasilja. Djeci se od rođenja do punoljetstva mora posveti posebna pažnja kako se ne bi stvarali odrasli ljudi koji imaju određene probleme u ponašanju. Ministar je istakao da ovo istraživanje treba da doprinese i razbijanju stereotipa koji postoje u tradicionalnom crnogorskom društvu kako bi se nasilje nad djecom shvatilo na sasvim drugačiji način. Saopštio je da će Ministarstvo rada i socijalnog staranja, polazeći od rezultata istraživanja, značajnu pažnju u narednom periodu posvetiti zaštiti djece od svih oblika nasilja i izrazio nadu da će se, u saradnji sa UNICEF-om, postići konkretni rezultati i ostvariti napredak u ovoj oblasti. Izrazio je očekivanje

da će percepcija nasilja nad djecom u nekom narednom istraživanju biti sasvim drugačija u odnosu na podatke iz sadašnjeg istraživanja.

Na Konferenciji je prikazan i spot o nasilju nad djecom, pripremljen u okviru globalne kampanje „Skriveno, a pred očima“.

INFORMACIJA
SA SASTANKA PREDSEDNIKA I ČLANOVA ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I
SLOBODE SKUPŠTINE CRNE GORE SA DELEGACIJOM PREDSTAVNIKA INSTITUCIJA
OMBUDSMANA I SLUŽBENIKA ZATVORA IZ REPUBLIKE SRBIJE I
REPUBLIKE ALBANIJE

Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode dr Halil Duković, zamjenica predsjednika Odbora, dr Ljiljana Đurašković, i članovi Odbora: Husnija Šabović i Kemal Zoronjić, održali su 1. oktobra 2014. godine u Skupštini Crne Gore sastanak sa delegacijom predstavnika institucija ombudsmmana i službenika zatvora iz Republike Srbije i Republike Albanije, koji borave u službenoj posjeti Crnoj Gori u sklopu regionalnog Projekta „Izgradnja društva bez torture i nekažnjivosti na Zapadnom Balkanu“.

Sastanak je održan 1.oktobra 2014. godine u Skupštini Crne Gore, sa početkom u 11 sati.

Sastanak je organizovan u sklopu projekta koji realizuje „Inicijativa mladih za ljudska prava“ iz Crne Gore u saradnji sa Inicijativom mladih za ljudska prava Srbija, Albanskim rehabilitacionim centrom za žrtve torture i traume i Međunarodnim centrom za rehabilitaciju žrtava torture iz Danske.

Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode dr Halil Duković je poželio dobrodošlicu gostima iz Republike Srbije i Republike Albanije i upoznao prisutne sa radom i nadležnostima Odbora za ljudska prava i slobode. On je istakao dobru saradnju koju Odbor ima sa institucijama van Parlamenta, u prvom redu sa institucijom Ombudsmmana, kao i sa nevladinim sektorom, što rezultira velikom transparentnošću rada ovog Odbora.

Predsjednik je saopštio da se sjednice ovog Odbora često održavaju na onim mjestima na kojima je moguće očekivati kršenje ljudskih prava i najavio sjednicu u Zavodu za izvršenje krivičnih sankcija, koja je planirana za ovaj mjesec, a na kojoj će se raspravljati o Godišnjem izvještaju Nacionalnog mehanizma za prevenciju torture za 2013. godinu, koji je institucija Ombudsmmana uradila po prvi put u Crnoj Gori. On je pomenuo i učešće na brojnim javnim tribinama koje su organizovane sa ciljem prezentacije novih zakonskih rješenja kao i upoznavanja građana sa njihovim pravima. Pored toga, naveo je i posjete Zavodu za izvršenje krivičnih sankcija kao i obilazak zatvora u Bijelom Polju, prilikom kojih su se upoznali sa uslovima u kojima se lica lišena slobode zadržavaju kao i načinima poštovanja njihovih prava. Pomenuo je i posjete institucijama zatvorenog tipa za djecu sa posebnim potrebama i naglasio da nije riječ samo o posjetama, već i o doprinošenju da se uslovi u tim institucijama poboljšaju.

Poštujući Izvještaj CPT-a iz 2008. u kojem je konstatovano da su uslovi u pritvorskim jedinicama u Crnoj Gori jako loši, Odbor za ljudska prava i slobode je zatražio od Institucije Ombudsmmana da sačini izvještaj o stanju u tim jedinicama, koji je pokazao da su uslovi u pritvorskim jedinicama veoma loši. Nakon toga je organizovana sjednica Odbora na kojoj je razmatran Izvještaj o stanju jedinica Uprave policije za zadržavanje lica lišenih slobode, a kojoj su prisustvovali predstavnici Ministarstva unutrašnjih poslova i Uprave policije. Nakon šest mjeseci, a potom i nakon godinu dana, Ombudsman je ponovo obišao pritvorske jedinice i konstatovao da su uslovi drugačiji u odnosu na ranije, što znači da se uticalo na poboljšanje uslova u tim jedinicama. Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode dr Halil Duković je naglasio da su najfrekventnije pritvorske jedinice opremljene po evropskim standardima, a da bi

pritvorske jedinice koje se izuzetno rijetko koriste trebalo zatvoriti, a po potrebi bi se lica lišena slobode prebacila u opremljene prostorije za pritvor u susjednim opštinama.

Kao još jednu nadležnost Odbora, Predsjednik je naveo i održavanje kontrolnih saslušanja kao mehanizam pomoću kojeg su ostvareni određeni ciljevi. On je zaključio da je, bez obzira na materijalnu situaciju, napravljen veliki iskorak u poštovanju ljudskih prava kao i upoznavanja građana sa njihovim pravima. Kako društva bez diskriminacije i torture ne postoje, cilj je stvoriti efikasan mehanizam koji će spriječiti da do diskriminacije dolazi.

Milan Radović, koordinator projekta, se zahvalio predsjedniku i članovima Odbora na spremnosti da se upriliči ova posjeta. Kao neko ko direktno vrši monitoring Odbora za ljudska prava i slobode, pohvalio je njegov rad, koji je ocijenio kao jedan od najboljih Odbora u kojem vlada kohezija i zapaženo odsustvo političkih uticaja od strane poslanika, što dokazuje činjenica da vrlo često poslanici vlasti i opozicije glasaju na isti način. Radović je upoznao prisutne sa projektom „Izgradnja društva bez torture i nekažnjivosti na Zapadnom Balkanu“ i naveo da će isti trajati još oko godinu i po dana. Do sada je korisnicima projekta pružana besplatna pravna pomoć, sprovedene su edukacije službenika u zatvorima, a takođe, organizatori projekta su radili na vlastitoj edukaciji. On je zaključio da ovaj projekat ima za cilj podizanje kapaciteta svih subjekata koji se bore za društvo bez torture, odnosno koji teže tome. Milan Radović je podsjetio da ih istog dana očekuje i posjeta Ministarstvu pravde i Instituciji Ombudsmana.

Erinda Blacca, predstavnik Rehabilitacionog centra za žrtve traume i torture Albanija, je istakla da je ona predstavnik nevladine organizacije koja je 2007. započela kampanju za prevenciju diskriminacije i objasnila da su oni izgradili periodični i redovni sistem monitoringa. Aktivnosti ovog centra su usmjerene ka stimulisanju direktnog monitoringa po zatvorskim institucijama. Osim toga, radili su na primjeni Opcionog protokola uz Konvenciju Ujedinjenih nacija protiv torture. Blacca je podvukla da je poseban akcenat stavljen na emancipovanje zaposlenih u zatvorskim institucijama, što je dovelo do pozitivnih promjena u njima.

Aleksandar Sekulić, pravni savjetnik na projektu, je istakao da u zemljama iz kojih dolaze učesnici sastanka postoji veliki prostor za unapređenje poštovanja ljudskih prava i sloboda. On je objasnio da su lica lišena slobode izložena stigmatizaciji koja ne proizilazi samo iz krivične osude, nego i odnosa društva prema njima i da ta lica očekuju pomoć države. I pored obaveze poštovanja ljudskih prava u Srbiji, i dalje postoje određeni problemi, koji su, doduše, manji nego što su nekada bili. Sekulić je kao najprepoznatljiviji istakao problem preopterećenosti zatvorskih kapaciteta. Osim toga, istakao je problem nedovoljne zdravstvene zaštite zatvorenika. Problemima u ovim institucijama je doprinijela loša materijalna situacija kao i poplave koje su pogodile Srbiju u maju ove godine. On je istakao važnost poštovanja prava i dostojanstva zatvorenih lica jer će se na taj način oni susresti sa manjim rizikom da se vrate u te institucije. Inicijativa mladih za ljudska prava u Srbiji je obavila edukaciju zaposlenih u zavodima za izvršenje krivičnih sankcija i najčešće je naišla na vrlo dobar odziv i veliko interesovanje, ali i na izvjesnu dozu sumnjičavosti prema njihovoj organizaciji. Sekulić je saopštio da će se njegova organizacija pridružiti organizacijama koje se bave nadzorom zatvora u Republici Srbiji.

Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode dr Halil Duković takođe je kazao da u Crnoj Gori postoji veliki problem sa prenatrpanošću zatvorskih kapaciteta i objasnio da u rješavanju ovog problema se nameću dva pitanja: proširenje zatvorskih kapaciteta i uvođenje alternativnih sankcija koje bi smanjile priliv zatvorenika na izvršenje kazne, na kojima se mora insistirati, pritom ne umanjujući krivično djelo koje je neko uradio. Još jedan značajan problem jeste veliki broj povratnika na izvršenje kazne, kojem bi, u narednom periodu, svi relevantni subjekti društva trebalo da posvete pažnju.

Pal Marku je objasnio da su zadaci zatvorske policije specifični u dijelu rada sa pritvorenim licima. On je, i pored problema koji postoje, situaciju u zatvorskim institucijama u Albaniji ocijenio normalnom. Postojeći problem nedostatka smještajnih kapaciteta riješavaće se izgradnjom tri nove institucije velikog kapaciteta, od kojih će dvije biti izgrađene do kraja ove godine. Treća, najvećeg kapaciteta, gradiće se početkom sljedeće godine. Marku je kao

značajno naveo i pitanje harmonizacije domaćeg zakonodavstva iz ove oblasti sa pravom Evropske unije. On je ocjenio da je posebna pažnja posvećena pritvorenim licima kao i onima kojima je potrebna zdravstvena zaštita. Pal Marku je izrazio zadovoljstvo zbog činjenice da u posljednje vrijeme nije bilo slučajeva zlostavljanja pritvorenih lica od strane zaposlenih u zatvorima.

Predsjednik Odbora dr Halil Duković je ocjenio da ovakve susrete treba iskoristiti za razmjenu iskustava, pogotovo onih koja se tiču prevencije torture. On se nadovezao na priču o značaju edukacije zaposlenih u zatvorskim institucijama i kazao da u Crnoj Gori sada postoje zatvorski policajci koji su školovani na Policijskoj akademiji u Danilovgradu, dok stariji policajci pohađaju obuke protiv torture. Predsjednik je kazao da svi problemi koji postoje u zatvorskom sistemu su prouzrokovani preopterećenošću zatvorskih kapaciteta i pohvalio izgradnju novih institucija u Albaniji.

Velimir Vidić, direktor Uprave za izvršenje krivičnih sankcija Republike Srbije, je saopštio da Srbija ozbiljno investira u institucije za izvršenje krivičnih sankcija i pored drugih ekonomskih prioriteta, imajući u vidu poplave koji su zadesile ovu državu. On je pojasnio da u njihovom sistemu postoje ustanove otvorenog tipa u kojima borave lica koja su počinila lakša krivična djela, ustanove poluotvorenog tipa, zatvorenog tipa i ustanove sa posebnim obezbjeđenjem. Vidić je naveo da je u Republici Srbiji usvojen novi Zakon o izvršenju krivičnih sankcija, Zakon o zaštitniku građana i Strategija do 2020. godine. On je posebno istakao ustanovu u Padinskoj Skeli u kojoj se može zadržati do 450 lica, a u kojoj postoje svi najsavremeniji sistemi zaštite. Velimir Vidić je naveo da je izgrađen novi blok zatvora u Kruševcu, u izgradnji je Kazneno-popravni zavod u Valjevu, izgrađena su četiri bloka u Okružnom zatvoru u Beogradu, gdje je bilo najviše primjedbi na uslove, a završavaju se još dva bloka zatvorske bolnice. Dodao je da se rade novi zatvori u Kragujevcu i Pančevu, a da su izgrađeni novi paviljoni u Sremskoj Mitrovici, zatim, u Leskovcu je urađena adaptacija, otvoren je novi paviljon na ekonomiji u Subotici, dok je u Nišu aktuelna rekonstrukcija u paviljonu Kazneno-popravnog doma. Vidić je ukazao na problem zdravstvene zaštite zatvorenika zbog manjka medicinskog osoblja, što je prouzrokovano zakonskom regulativom koja propisuje određene uslove za njih. Međutim, njena izmjena je na usvajanju i nadaju se da će se ovaj problem uskoro riješiti. Na temu alternativnih sankcija, a u vezi sa Strategijom do 2020. godine, kazao je da na današnji dan postoji 621 lice na izvršenju alternativnih sankcija, naglašavajući da nije riječ samo o saobraćajnim prekršajima, već i o težim krivičnim djelima.

Na kraju diskusije, predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode dr Halil Duković je izrazio zadovoljstvo sastankom, zahvalio se prisutnima na posjeti i, u ime Odbora, izrazio spremnost za buduću saradnju. Predsjednik je izrazio nadu da će se učesnici tokom posjete uvjeriti šta je sve Crna Gora uradila na jačanju poštovanja ljudskih prava.

IZVJEŠTAJ

o učešću predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore, dr Halila Dukovića na Sastanku predsjednika odbora za ljudska prava u okviru predsjedavanja Italije Savjetom Evropske unije, koji je održan 13. i 14. oktobra 2014. godine u Predstavničkom domu Republike Italije, u Rimu

Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore, dr Halil Duković, učestvovao je na dvodnevnom Sastanku predsjednika odbora za ljudska prava u okviru predsjedavanja Italije Savjetom Evropske unije, koji je održan 13. i 14. oktobra 2014. godine u Predstavničkom domu Republike Italije, u Rimu.

Na sastanku su učestvovali predstavnici iz 21 zemlje članice Evropske unije, predstavnici Evropskog parlamenta i institucija i organa Evropske unije, kao i predstavnici zemalja kandidata – Crne Gore, Srbije i Turske.

Održane su četiri sesije na sljedeće teme: Jačanje osnovnih prava u cilju borbe protiv isključenosti, Zaštita ličnih podataka i nova prava u digitalnom dobu, Ka istinskoj evropskoj zajedničkoj politici migracija i azila i Nova sredstva za borbu protiv diskriminacije.

Povodom pomenutih tematskih diskusija, u skorije vrijeme, političke i ekonomske debate u Evropi su preusmjerile pažnju na stvarnu efektivnost temeljnih prava koja su ojačana u Evropskim ugovorima i u Poglavlju o temeljnim pravima i čine dio ustavne tradicije zemalja članica. Ovo je pitanje koje je usko povezano sa modelom države bazirane na vladavini prava. Takođe je pitanje od posebne važnosti za građane u smislu njegovih direktnih posljedica na njihovu pravnu sferu, i, zbog toga, pitanje koje zahtjeva podroban nadzor na međuparlamentarnom nivou.

Sastanak su otvorili predsjednica Predstavničkog doma Republike Italije, Laura Boldrini i predsjednik Senata, Pietro Grasso.

Među glavnim govornicima prvog dana Sastanka bili su: Claude Moraes, predsjednik Odbora za građanske slobode, pravdu i unutrašnje poslove Evropskog parlamenta, Martine Reicherts, Evropski komesar za pravdu, osnovna prava i državljanstvo, Saskia Sassen, profesor na Kolumbija univerzitetu i Školi ekonomije u Londonu, Judith Sunderland, viši istraživač u Odsjeku za Evropu i Centralnu Aziju Human Rights Watch-a, Marko Ilešić, sudija Evropskog suda pravde i Giovanni Buttarelli, asistent Evropskog Supervizora za zaštitu podataka. Takođe, direktor Agencije EU za osnovna prava Morten Kjaerum je predstavio Godišnji izvještaj o osnovnim pravima.

Tokom prvog dana, učesnici su razmijenili mišljenje na dvije teme: Jačanje osnovnih prava u cilju borbe protiv isključenosti i Zaštita ličnih podataka i nova prava u digitalnom dobu.

Prvog dana Sastanka predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore, dr Halil Duković je uzeo učešće u diskusiji na temu: „Jačanje osnovnih prava u cilju borbe protiv isključenosti“. Tema njegovog izlaganja je bila: „Izbjeglice i raseljena lica - inkluzija Roma u crnogorsko društvo“.

Drugog dana na Sastanku su govorili: Lyigi Manconi, predsjednik Posebnog odbora za zaštitu i promociju ljudskih prava Senata Republike Italije, Angelino Alfano, ministar unutrašnjih poslova, Robert K. Visser, izvršni direktor Evropske kancelarije za podršku azilu (EASO), François Crepeau, Specijalni izjavitelj UN-a za ljudska prava migranata, Elizabeth Collett, direktorica Instituta za migracionu politiku- Evropa, Daša Šilović, direktorica Mreže za rodnu ravnopravnost Centralne i Istočne Evrope, Zeljko Jovanović, direktor Kancelarije za romske inicijative Fondacije za otvoreno društvo i Marco Perolini iz Sekretarijata Amnesty International-a.

Tokom drugog dana Sastanka predsjednika odbora za ljudska prava, diskusija je vođena na dvije teme, i to: „Ka istinskoj evropskoj zajedničkoj politici migracija i azila“ i „Nova sredstva za borbu protiv diskriminacije“.

Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore, dr Halil Duković je govorio u okviru III sesije – “Ka zajedničkoj politici migracija i azila”, na temu “O azilu, graničnoj bezbjednosti i Romima kao najčešćoj populaciji izloženoj trgovini ljudima”.

Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore, dr Halil Duković je, prvog dana Sastanka predsjednika odbora za ljudska prava, uzeo učešće u Sesiji I: “Primjena osnovnih ljudskih prava u cilju borbe protiv isključenosti” na temu “Izbjeglice i raseljena lica - inkluzija Roma u crnogorsko društvo”

Tokom svog izlaganja, predsjednik Odbora je upoznao prisutne da su upravo 7. oktobra 2014. godine Ministar rada i socijalnog staranja u Vladi Crne Gore, Predrag Bošković i predstavnik Banke za razvoj Savjeta Evrope, Stefan Selen potpisali sporazum o donaciji u vrijednosti od 9,9 miliona eura za izgradnju stambenih jedinica za 120 porodica u Podgorici i 68

starih osoba koje će biti smještene u Domu starih u Pljevljima. Regionalnim stambenim programom će se obezbijediti rješavanje stambenog pitanja raseljenih izgradnjom 907 stambenih jedinica, isporukom građevinskog materijala za 120 stambenih jedinica, izgradnjom 60 montažnih kuća i 68 smještajnih jedinica u Domu starih u Pljevljima.

Ovo je poslednjih dana epilog velikog rada i zalaganja za trajno rešavanje položaja izbjeglih i raseljenih lica koji je uložila Vlada Crne Gore s ciljem da se ova priča realizuje do kraja 2016. godine. Čvrsto je opredijeljena da pruži pomoć i podršku izbjeglim i raseljenim licima, u skladu sa najvišim principima međunarodne zaštite, što potvrđuje i kontinuitet pozitivnih ocjena u godišnjim izvještajima Evropske komisije o napretku, što je slučaj i sa ovim od oktobra 2014. godine.

Dr Halil Duković je objasnio učesnicima sastanka da je Strategijom za trajno rješavanje pitanja raseljenih i interno raseljenih lica sa posebnim osvrtom na oblast Konik 2011.- 2015. godina, rješavanje pravnog statusa definisano kao najvažnije, jer je to osnov za rješavanje svih drugih prava raseljenih i interno raseljenih lica, pa da je u Skupštini Crne Gore četiri puta produžavan rok za podnošenje zahtjeva za odobravanje stalnog nastanjenja i privremenog boravka raseljenim i interno raseljenim licima, što dovoljno govori o spremnosti crnogorskih vlasti da izađu u suret ovim licima. Sada je rok produžen do 31. decembra 2014. godine.

Akcionim planom trajnog rješavanja pitanja interno raseljenih lica koja borave u Kampu Konik I i II koji je Vlada Crne Gore donijela 17. februara 2011. godine, utvrđena su dva načina trajnog rješavanja statusa raseljenih i interno raseljenih lica, i to: integracija kroz pristup statusu stranca sa stalnim nastanjenjem i korišćenje prava na dobrovoljni povratak.

O aktivnostima Crne Gore na rješavanju položaja izbjeglica i raseljenih lica i njihovog uključivanja u crnogorsko društvo najbolje svjedoči i ocjena šefice Kancelarije UNHCR-a u Crnoj Gori, Indumathi Mohandas, septembra 2014. godine, koja je po završetku njene misije u Crnoj Gori, ocijenila da se Crna Gora može smatrati primjerom u regionu kada je riječ o nacionalnom angažovanju i posvećenosti pitanjima rješavanja statusa izbjeglica i raseljenih lica, kao i njihove integracije u crnogorsko društvo. Istakla je da je stanje u ovoj oblasti značajno poboljšano na zakonodavnom, dokumentacionom, projektnom i infrastrukturnom planu. Vlada Crne Gore, u saradnji sa drugim državama regiona, nastoji da nađe održiva rješenja za izbjeglice koje su dobrovoljno pristale da se vrate u države porijekla.

Takodje, Vlada Crne Gore je Uredbom o načinu ostvarivanja prava raseljenih lica iz bivših jugoslovenskih republika i interno raseljenih lica sa Kosova koja borave u Crnoj Gori, čija je primjena do 30. juna 2015. godine, utvrdila da raseljena lica iz bivših jugoslovenskih republika i interno raseljena lica sa Kosova, koja borave u Crnoj Gori, do sticanja statusa stranca sa stalnim nastanjenjem u skladu sa Zakonom o strancima, ostvaruju pravo kao crnogorski državljani, između ostalog, i pravo na rad i zapošljavanje i ostvarivanje prava iz osiguranja od nezaposlenosti u skladu sa propisima iz oblasti rada i zapošljavanja, osim ako je posebnim zakonom kao uslov predviđeno crnogorsko državljanstvo. Uz to, donešen je Zakon o socijalnoj i dječijoj zaštiti, Zakon o socijalnom stanovanju i Zakon o legalizaciji neformalnih objekata. Takodje, raseljena lica imaju pravo na obrazovanje, zdravstvenu zaštitu, socijalna davanja i druga, kao i crnogorski građani, sem prava glasa. Intezivno se radi na riješavanju stambenih pitanje za 6.063 osobe, odnosno 1.177 domaćinstava, koje spadaju u najranjivije kategorije, čime se želi trajno zatvoriti kolektivni centri i kampovi-Kamp Konik I i II.

Predstavnik Banke za razvoj Savjeta Evrope, Stefan Selen se 7. oktobra 2014. godine zahvalio se crnogorskim kolegama na aktivnostima koje su preduzeli u cilju rješavanja stambenog pitanja raseljenih, naročito predstavnicima opština u kojima će se realizovati dva

projekta. Istakao je da je ovo težak posao, ali motivisanost crnogorskih institucija, koje realizuju Regionalni stambeni program omogućiće da se poboljšaju uslovi života raseljenih.

Šef Delegacije Evropske Komisije u Crnoj Gori Mitja Drobnič takodje je pohvalio napredak Crne Gore u rješavanju pitanja raseljenih osoba.

Aktivnosti Vlade Crne Gore usmjerene su i na intenziviranje bilateralne saradnje sa zemljama porijekla, posebno sa Vladom Republike Kosovo. Takođe, postoji direktna komunikacija sa raseljenim i interno raseljenim licima na terenu, kroz informativne kampanje i organizovane odlaske u zemlje porijekla, u cilju pribavljanja ličnih dokumenata neophodnih za regulisanje statusa.

Rezultat toga je povratak 13 porodica sa 67 članova, tokom septembra mjeseca o. g. u opštinu Klina Republike Kosovo. Za realizaciju ove aktivnosti Vlade Crne Gore i Republike Kosovo su imale podršku institucija EU i UNHCR-a. Sa realizacijom dobrovoljnog povratka nastaviće se i u narednom periodu čime će se ispuniti želje raseljenih da se vrate u zemlju porijekla, jer su se za dobrovoljni povratak trenutno prijavile 103 porodice.

Iako je u narednom periodu prioritet u rješavanju stambenih problema raseljenih i interno raseljenih lica i trajno rješavanje pitanja Kampa Konik I i II, Crna Gora će nastaviti da sprovodi aktivnosti na poboljšanju socijalno-ekonomskog položaja izbjeglih i raseljenih, s posebnim akcentom na obrazovanje djece interno raseljenih osoba iz romsko - egipćanske populacije. Istaknuto je da preko 90 odsto djece iz Kampa Konik ide u školu i da im je obezbijedena zdravstvena zaštita kao i crnogorskim državljanima.

Prema informacijama Crvenog krsta Crne Gore, u obrazovnom sistemu na području Podgorice trenutno se nalazi 463 RAE učenika, a 146 pohađa aktivnosti Crvenog krsta predviđene za djecu predškolskog uzrasta.

Prema statističkim podacima: do 25. septembra 2014. godine na evidenciji Uprave za zbrinjavanje izbjeglica nalazi se 5.752 interno raseljenih lica sa Kosova.

Broj porodica koji se vratio na Kosovo u 2014. godini je 14, sa 69 lica. U opštinu Klina vraćeno je 12 porodica (57 lica), jedna porodica sa deset članova se vratila u opštinu Peć i jedna porodica sa dva člana se vratila u opštinu Peć.

Na kraju izlaganja, predsjednik Odbora za ljudska prava istakao je i zašto Crna Gora može biti ponosna na postignute rezultate u ovoj oblasti – podsjetio je na situaciju da se u poslednjih dvadeset godina Crna Gora suočila sa prilivom izbjeglih i raseljenih lica sa prostora bivše Jugoslavije, što je posledica ratova na području bivše Jugoslavije.

U periodu 1998. i 1999. godine Crna Gora je na svojoj teritoriji pružila utočište za 140 hiljada izbjeglih i raseljenih, prije svega sa Kosova, što je u tom trenutku predstavljalo četvrtinu njenog stanovništva.

Naglasio je da je poznato je da je problem integrisanja Roma problem koji postoji u velikom broju država. Da bi se trajno riješilo ovo pitanje mora postojati politička volja, dobra saradnja svih institucija, aktivno učešće međunarodnog faktora kao i želja same Romske populacije da se ostvari njihova puna inkluzija.

Dr Halil Duković je upoznao prisutne da je Odbor za ljudska prava i slobode ovoj problematici posvetio značajne aktivnosti:

- još od februara 2011. godine kada je održan sastanak članova Odbora sa Delegacijom Evropske komisije za borbu protiv rasizma i netolerancije Savjeta Evrope (ECRI) u vezi četvrte runde monitoringa po zemljama članicama Savjeta Evrope kojim se ispituje stanje u vezi sa rasizmom i netolerancijom, a u okviru čega je obavljena i prva posjeta Crnoj Gori.

Nakon prve posjete ECRI je uputio konkretne preporuke Crnoj Gori, a jedna od Preporuka je glasila: "ECRI snažno preporučuje da crnogorske vlasti, nakon pune i otvorene konsultacije sa ljudima na koje se to odnosi, pronađu standardni smještaj na raznim mjestima u gradu ili zemlji za stanovnike Konika, pripadnike RAE populacije i da zatvore taj Kamp."

- juna 2011. godine članovi Odbora za ljudska prava i slobode su posjetili Kamp Konik I i II, na periferiji Podgorice, i upoznali se sa uslovima u kojima žive raseljena i interno-raseljena lica na ovom području. U Kampu Konik I je 38 baraka, 214 porodica, 1156 lica, a u Kampu Konik II 56 baraka, 67 porodica, 316 lica.

- Odbor za ljudska prava i slobode je u julu 2011. godine razmotrio Informaciju o aktivnostima Vlade Crne Gore u vezi sa trajnim rješavanjem statusa raseljenih i interno raseljenih lica koja borave u Kampu Konik I i II.

- u martu 2012. godine razmotrio Izvještaj Evropske komisije za borbu protiv rasizma i netrpeljivosti Savjeta Evrope (ECRI) o Crnoj Gori, sačinjen u okviru četvrtog ciklusa monitoringa, koji je usvojen u decembru 2011, a objavljen 21. februara 2012. godine.

ECRI je uputio Crnoj Gori dvije konkretne preporuke za koje zahtijevaju prioritarnu implementaciju, a koje će biti predmet provjere između dva redovna monitoringa (prelazne provjere) i to:

1. ECRI preporučuje da vlasti ojačaju inicijalnu i kontinuiranu obuku policije, državnih tužilaca, advokata i sudija o pitanjima vezanim za ravnopravan tretman i nediskriminaciju, krivične odredbe koje su na snazi, a odnose se na rasizam i rasnu diskriminaciju i na to kako se prepoznaje rasistička motivacija krivičnog djela.

2. ECRI snažno preporučuje da crnogorske vlasti, nakon pune i otvorene konsultacije sa ljudima na koje se to odnosi, pronađu standardni smještaj na raznim mjestima u gradu ili zemlji za stanovnike Konika, pripadnike RAE populacije i da zatvore taj Kamp.

- u junu 2012. godine Odbor za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore održao je Kontrolno saslušanje Koordinatora Koordinacionog odbora za praćenje realizacije Strategije za trajno rješavanje pitanja raseljenih i interno raseljenih lica, sa posebnim osvrtom na Kamp Konik I i II, Ministra rada i socijalnog staranja i Ministra unutrašnjih poslova na temu: „Realizacija Strategije za trajno rješavanje pitanja raseljenih i interno raseljenih lica, sa posebnim osvrtom na Kamp Konik I i II”.

Tom prilikom, članovi Odbora su upoznati da je Crna Gora preduzela brojne aktivnosti u cilju rješavanja statusa raseljenih i interno raseljenih lica, ali je ocijenjeno da u narednom periodu treba nastaviti sa realizacijom aktivnosti utvrđenih Strategijom za trajno rješavanje

pitanja raseljenih i interno raseljenih lica i Akcionim planom za njeno sprovođenje, kako bi se pitanje raseljenih i interno raseljenih lica riješilo u potpunosti.

Izveštaj sa Kontrolnog saslušanja sa predlogom zaključaka upućen je Skupštini Crne Gore.

- u maju 2013. godine Odbor za ljudska prava i slobode je održao Kontrolno saslušanje Nacionalnog koordinatora ECRI-ja za Crnu Goru, pomoćnice ministra za ljudska i manjinska prava.

Tom prilikom članovi Odbora su upoznati da ECRI kontinuirano prati stanje u zemljama članicama Savjeta Evrope i da je nakon požara u Kampu Konik, u julu 2012. godine, uputio zahtjev Crnoj Gori da dostavi informacije o tome šta je preduzeto u cilju rješavanja ovog problema, o čemu su blagovremeno obaviješteni, nakon čega su upućene pohvale Crnoj Gori.

U vezi sa Preporukom ECRI-ja kojom: „ECRI snažno preporučuje da crnogorske vlasti, nakon pune i otvorene konsultacije sa ljudima na koje se to odnosi, pronađu standardni smještaj na raznim mjestima u gradu ili zemlji za stanovnike Konika pripadnike RAE populacije i da zatvore taj Kamp“, nacionalni koordinador ECRI-ja za Crnu Goru je saopštila da je u julu 2011. godine usvojena Strategija za trajno rješavanje pitanja raseljenih i interno raseljenih lica u Crnoj Gori, a shodno Akcionom planu predviđeno je stambeno zbrinjavanje ovih lica kroz Regionalni stambeni program i IPA 2011. Kroz Nacionalni stambeni program za Crnu Goru, predviđeno je obezbjeđenje sredstava za rješavanje stambenog pitanja za 6.063 lica (1.177 domaćinstava) koja spadaju u najranjivije kategorije, a smješteni su u neformalnim kolektivnim centrima. Ovim Programom predviđena je gradnja 97 stambenih jedinica, isporuka građevinskog materijala za 120 stambenih jedinica, gradnja 60 montažnih kuća i 90 smještajnih jedinica u Domu starih u Pljevljima. Ukupna vrijednost projekta je 27.696 miliona eura, a kontribucija države je 15%. Nacionalni stambeni projekat sprovodiće se u 13 crnogorskih opština i značajno će doprinijeti zatvaranju Kampa Konik i ostalih kolektivnih centara za smještaj raseljenih i interno raseljenih lica.

- 25. septembra 2013.godine održao je Kontrolno saslušanje ministra rada i socijalnog staranja, koordinadora Koordinacionog odbora za praćenje realizacije Strategije za trajno rješavanje pitanja raseljenih i interno raseljenih lica, sa posebnim osvrtom na Kamp Konik I i II, mr Predraga Boškovića na temu: „Realizacija Strategije za trajno rješavanje pitanja raseljenih i interno raseljenih lica, sa posebnim osvrtom na Kamp Konik I i II“.

Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore, dr Halil Duković je, drugog dana Sastanka predsjednika odbora za ljudska prava, u okviru Sesije III: “Ka zajedničkoj politici migracija i azila”, imao izlaganje na temu: “O azilu, graničnoj bezbjednosti i Romima kao najčešćoj populaciji izloženoj trgovini ljudima”

On je rekao da je Crna Gora stekla veliko iskustvo u periodu primjene Zakona o azilu, koji je usvojen u januaru 2007. godine. Upoznao je prisutne da zbrinjavanje lica iz sistema azila u Crnoj Gori vrši Uprava za zbrinjavanje izbjeglica, kao organ u sastavu Ministarstva rada i socijalnog staranja. Zbrinjavanje obuhvata pomoć u ostvarivanju prava na: smještaj i

odgovarajući standard života, obrazovanje, zdravstvenu zaštitu, socijalnu zaštitu, rad, pravnu pomoć, slobodu vjeroispovjesti, pristup humanitarnim i nevladinim organizacijama, humanitarnu pomoć, spajanje porodice, uključivanje u društvo i drugih prava propisanih zakonom.

U periodu primjene Zakona o azilu (januar 2007. godine), zbrinjavan je sljedeći broj lica: od 2007. godine do 2010. godine – 28 lica; 2011. godine – 240 lica; 2012. godine – 1464 lica; 2013. godine - 3472 lica. U periodu od 01.01.2014. god. do 30.09.2014. godine – 923 lica. Na dan 30.09.2014. godine na zbrinjavanju se nalazi 32 lica.

Do 20.02.2014. godine, smještaj lica iz sistema azila je obezbjeđivan u zakupljenim objektima na području Podgorice, kao alternativnom obliku smještaja.

U 2013. i do 20.02.2014. godine, svim licima koja traže azil obezbjeđivan je smještaj i jedan topli obrok, kao i sredstva za ličnu i zajedničku higijenu. Pripadnicima ranjivih grupa (maloljetna lica, trudnice, dojilje i dr.), obezbjeđivana su tri obroka, a maloljetnim licima i voćna užina. Bebama se obezbjeđivala ishrana i higijenska sredstva, odgovarajuća za taj uzrast.

Cijena smještaja, toplog obroka i higijene za jedno lice po danu, u alternativnim smještajima, počev od 01.06.2013. godine iznosila je 7,50 Eura.

Zdravstvena zaštita licima sistema azila obezbjeđivana je u JZU u Podgorici.

Centar za smještaj lica koja traže azil kapaciteta za 65 korisnika je izgrađen u Spužu – opština Danilovgrad. Projekat izgradnje Centra, shodno zaključku Vlade realizovali su Direkcija javnih radova i Uprava za zbrinjavanje izbjeglica u saradnji sa Delegacijom Evropske Unije u Crnoj Gori i UNHCR – om., otvoren je 03. 02. 2014. godine (ministar rada i socijalnog staranja, gospodin Predrag Bošković sa šefom Delegacije Evropske Unije u Crnoj Gori, gospodinom Mitjom Drobničem, uz prisustvo predstavnika: Agencija Ujedinjenih Nacija, koje imaju svoje kancelarije u Podgorici, državnih organa i javnih ustanova, lokalne samouprave Danilovgrad, NVO sektora i dr.), u Spužu – opština Danilovgrad.

Takodje, na ovu temu Odbor za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore bavio se na brojnim sjednicama a na 15. sjednici, septembra 2013. godine, u saradnji sa Kancelarijom za borbu protiv trafikinga, razmatranjem Informacije o realizaciji Strategije za borbu protiv trgovine ljudima za period 2012-2018 sa Akcionim planom za 2012-2013., u fokusu Preporuka GRETA-e (SE)-mart 2013. g u vezi sa implementacijim Konvencije SE za borbu protiv trgovine ljudima.

Predsjednik Odbora je ocijenio da je smanjenje ilegalnih migracija zajednička obaveza svih država. Naime, ilegalna migracija uključuje trgovinu ljudima i šverc drogom (iz Albanije, Turske, Avganistana).

Crna Gora je donijela Zakone:

- o azilu,

- o strancima, kojim se obezbjeđuju ljudska prava izbjeglicama (interno raseljenim i raseljenim licima) u pogledu pristupa zapošljavanju, zdravstvenom osiguranju, obrazovanju i stambenom smještaju.

- o državljanstvu-Dopunama Zakona postignuto je značajno unapređenje Zakona, jer je omogućeno pod olakšanim uslovima dobijanje državljanstvo za izbjeglice.

S druge strane, integracija migranata je veoma važna u dostizanju socijalne i političke stabilnosti, u maksimiziranju doprinosa koje oni mogu dati društvenim zajednicama, kao i u smanjenju slučajeva rasizma i ksenofobije.

Govoreći o najčešćoj populaciji izloženoj trgovini ljudima- RAE populaciji, istakao je posebnu ranjivost RAE populacije u odnosu na trgovinu ljudima kao i da je uslovljena kompleksnim spojem različitih rizičnih faktora čime se njihov celokupan razvoj i egzistencija usložnjavaju ostavljajući veliki broj problema u pozadini njihove svakodnevnice. U kombinaciji sa često neriješenim pravnim statusom, životom u uslovima ekstremnog siromaštva i veoma lošeg standarda, posebno u zdravstveno-higijenskom smislu, neposjedovanjem ličnih dokumenta, zdravstvenog i socijalnog osiguranja, izuzetno lošem obrazovanjen, često nepoznavanjem službenog jezika - dodatno usložnjava mogućnosti djelovanja u jačanju njihove otpornosti u odnosu na trgovinu ljudima.

S toga, uspješna borba protiv trgovine ljudima podrazumijeva multiagencijski pristup i izraženu međunarodnu saradnju kako u okviru prevencije, zaštite žrtava, tako i u dijelu krivičnog gonjenja učinilaca ovog krivičnog djela.

Upoznao je učesnike skupa da Kancelarija za borbu protiv trgovine ljudima Vlade Crne Gore kao krovna institucija u sistemu državne uprave koordinira aktivnostima svih institucija i organizacija na planu borbe protiv trgovine ljudima, koje prate dinamiku i rokove utvrđene važećim strateškim dokumentima, takodje, tripartitna Komisija, sastavljena od predstavnika Vrhovnog državnog tužilaštva, Vrhovnog suda, Uprave policije i Kancelarije za borbu protiv trgovine ljudima je izradila jedinstveni obrazac za praćenje statističkih pokazatelja u oblasti trgovine ljudima i izvještavanje. Na osnovu ovog obrazca moguće je pratiti tok krivičnog postupka koji se vodi protiv izvršilaca ovog krivičnog djela.

Podsjetio je da, iako je od strane relevantnih međunarodnih subjekata Crna Gora prepoznata primarno kao tranzitna zemlja, povremeno kao zemlja porijekla i krajnje destinacije, u Crnoj Gori ne postoji izražen problem trgovine ljudima, ona se javlja na nivou pojedinačnih slučajeva, ali i svaki pojedinačni slučaj predstavlja problem. Kao dobar odgovor na ovu negativnu pojavu savremenog društva kojoj pogoduje aktuelna globalna situacija, ekonomska kriza i intenzivirana demografska kretanja stanovništva, treba istaći važnost usvajanja novog strateškog dokumenta, kojim su definisani ciljevi, načela i pravci u borbi protiv trgovine ljudima i određene mjere za unaprijedjenje efikasnosti uspostavljenog sistema za borbu protiv trgovine ljudima u javnom, privatnom i civilnom sektoru.

Tokom dvodnevnog Sastanka, predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore, dr Halil Duković je imao više nezvaničnih susreta sa predstavnicima institucija i organa Evropske unije, kao i kolegama iz regiona.

**IZVJEŠTAJ SA
INTERPARLAMENTARNE KONFERENCIJE "GRAĐANSKO ZASTUPANJE I POLITIČKO
UČEŠĆE NACIONALNIH I ETNIČKIH MANJINA",
održane, 20. i 21. novembra 2014. godine u Beogradu,
u organizaciji Narodne skupštine Republike Srbije i Evropskog parlamenta**

Interparlamentarna konferencija "Građansko zastupanje i političko učešće nacionalnih i etničkih manjina" organizovana je od strane Narodne skupštine Republike Srbije i Evropskog parlamenta, 20. i 21. novembra 2014. godine u Narodnoj skupštini Republike Srbije u Beogradu.

Na Konferenciji su učestvovali poslanici Evropskog parlamenta, poslanici zemlja kandidata i potencijalnih kandidata za članstvo u Evropskoj uniji, predstavnici Delegacije Evropske unije u Srbiji, predstavnici ministarstava i nezavisnih državnih organa u Republici Srbiji, kao i predstavnici savjeta nacionalnih manjina i organizacija civilnog društva.

Predstavnici Skupštine Crne Gore na ovoj Konferenciji bili su članovi Odboraza ljudska prava i slobode, poslanici doc. dr Srđa Popović i prim. dr Izet Bralić.

Konferenciju su otvorili Maja Gojković, predsjednica Narodne skupštine Republike Srbije i Ivo Vajgl, poslanik Evropskog parlamenta, član Odbora za spoljne poslove.

Predsjednica Narodne skupštine Republike Srbije je izrazila zadovoljstvo što je Narodna skupština Republike Srbije zajedno sa Evropskim parlamentom organizator i domaćin Konferencije posvećene poštovanju manjinskih prava, kao jednom od temelja na kome počivaju savremene demokratije. Istakla je da je pitanje zaštite prava i položaja nacionalnih manjina, obezbjeđivanje uslova za očuvanje nacionalnog identiteta, uz mogućnost da nacionalne manjine istovremeno budu integrisane u društvo veoma važno za Srbiju, kao multietničku državu. Ukazala je da je poštovanje manjinskih prava u Republici Srbiji garantovano Ustavom, zakonima i ratifikovanim međunarodnim sporazumima. Navela je da je u Srbiji u toku formiranje nacionalnih savjeta nacionalnih manjina nakon izbora održanih 26. oktobra 2014. godine. Predsjednica Narodne skupštine je istakla da je Srbija posvećena članstvu u Evropskoj uniji, kao i da je regionalna saradnja jedan od spoljnopolitičkih prioriteta Srbije.

Poslanik Evropskog parlamenta Ivo Vajgl je istakao da Evropski parlament organizacijom ove konferencije pruža poruku da je posvećen procesu proširenja Evropske unije. Ocijenio je da je za države Zapadnog Balkana bitno da usvoje evropske vrijednosti i standarde i naglasio da su države ovog regiona postigle veliki napredak kada je u pitanju proces pomirenja i regionalne saradnje.

Prvog dana Konferencije analizirane su *nacionalne i supranacionalne garancije za zaštitu etničkih i nacionalnih manjina, a o ustavnim normama, izbornim sistemima i primjeni tih standarda u praksi* govorili su Đovani Pogeski, profesor sa Univerziteta u Salentu, u Italiji i Pal Čaku, član Odbora za građanske slobode, pravdu i unutrašnje poslove Evropskog parlamenta.

Na Konferenciji je bilo riječi o promovisanju pomirenja, sprečavanju prijetnji po bezbjednost i stvaranju uslova za miran suživot, do potpunog integrisanja u društvo pripadnika nacionalnih i etničkih manjina. Panelisti za ovu temu bili su: Meho Omerović, predsjednik Odbora za ljudska i manjinska prava i ravnopravnost polova Narodne skupštine Republike Srbije, Ivo Vajgl, poslanik Evropskog parlamenta, član Odbora za spoljne poslove i Emir Adžović, koordinator Zajedničkog projekta Evropske unije i Savjeta Evrope za promovisanje ljudskih prava i zaštitu manjina u jugoistočnoj Evropi.

Predsjednik Odbora za ljudska i manjinska prava i ravnopravnost polova Narodne skupštine Republike Srbije, Meho Omerović je istakao da je poštovanje ljudskih i manjinskih prava temelj demokratskog društva, što je posebno važno za Srbiju kao višenacionalnu državu koja se nalazi u postkonfliktnom periodu. Naveo je da u Srbiji postoji dobar zakonski okvir za zaštitu ljudskih i manjinskih prava, ali je potrebno uložiti dodatne napore da se u punoj mjeri primjenjuje ono što je Ustavom i zakonima zagantovano. Jedan od glavnih zadataka za Narodnu skupštinu i nadležni Odbor za ljudska i manjinska prava i ravnopravnost polova je jačanje njihove kontrolne uloge. Omerović je istakao da država mora da obezbijedi adekvatnu reakciju protiv svih oblika nasilja efikasnom kaznenom politikom, ali i otklanjanjem uzroka nasilja kroz izgradnju tolerantnog društva, prvenstveno putem obrazovnog sistema.

Ivo Vajgl, poslanik Evropskog parlamenta je govorio o *tradicionalnim nacionalnim manjinama i novim manjinama* kojih je svakim danom sve više zbog globalnih dešavanja koja stvaraju nove manjine i otvaraju nova pitanja u manjinskoj politici. Podsjetio je da je najznačajniji međunarodni dokument koji se tiče prava nacionalnih manjina Okvirna konvencija Savjeta Evrope za zaštitu nacionalnih manjina.

Emir Adžović je predstavio *Zajednički projekat Evropske unije i Savjeta Evrope za promovisanje ljudskih prava i zaštitu manjina u jugoistočnoj Evropi* koji se realizuje u Crnoj Gori, Albaniji, Bosni i Hercegovini, Hrvatskoj, Srbiji, Makedoniji i na Kosovu, u periodu od 1. jula 2014. do 26. decembra 2016. godine. Saopštio je da je Projekat usmjeren na uklanjanje prepreka u primjeni prava manjina kako bi pripadnici manjina svoja prava u potpunosti mogli uživati. Projekat polazi od činjenice da su iskustva i izazovi koji postoje na lokalnom nivou, uključujući ograničene resurse, vjerovatno veoma slični kod svih korisnika Projekta i da praktične mjere za povećanje kohezije i pristup manjinskim pravima koje se uspješno sprovode u jednoj opštini, mogu biti korisne i u drugim. Istakao je da postoje tri posebna cilja ovog Projekta:

- davanje podrške lokalnim samoupravama da podstiču politike i kapacitete za sprovođenje preporuka o manjinskim pravima u praksi u odabranim opštinama u regionu,
- prepoznavanje i razmjena dobrih praksi među opštinama i razvijanje prilagodljivih modela koje mogu da koriste i druge opštine u regionu
- korišćenje dokaza sa lokalnog nivoa i preporuka iz izvještaja o monitoringu Savjeta Evrope da bi se pružila podrška zakonodavnim promjenama i promjenama politika na nivou centralnih vlasti.

Po završetku panel diskusija, učesnici Konferencije su bili u prilici da sa panelistima razmijene mišljenja o ključnim temama, kao i da iznesu mišljenja u vezi sa položajem i pravima manjinskih naroda.

U diskusiji su učestvovali i članovi Odbora za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore koji su istakli da je Crna Gora kao multietnička, multinacionalna, multikonfesionalna i multikulturalna država primjer u regionu, naglašavajući da su dijalog, tolerancija i razumijevanje osnovni instrumenti za postizanje stabilnosti i sklada.

Drugog dana Konferencije učesnike je pozdravio **Aleksandar Senić, predsjednik Odbora za evropske integracije Narodne skupštine Republike Srbije** koji je izrazio zadovoljstvo što je Narodna skupština Republike Srbije domaćin ovako važnoj Konferenciji. Upoznao je učesnike sa ulogom Narodne skupštine u procesu evropskih integracija i potvrdio opredjeljenje svih poslanika da svojim aktivnim učešćem doprinesu što skorijem okončanju procesa pridruživanja Evropskoj uniji. Razmjenu iskustava i saradnju zemalja Zapadnog Balkana ocijenio je veoma važnom za proces integracije zemalja Zapadnog Balkana. Istakao je da poštovanje prava manjina predstavlja demokratsku tekovinu kojom se mjeri prosperitet nekog društva i temu Konferencije ocijenio značajnom s obzirom da se odnosi i na dva najvažnija poglavlja u pregovorima za članstvo sa Evropskom unijom- Poglavlje 23 i 24.

Drugog dana Konferencije održane su panel diskusije na teme: *“Nacionalne manjine-proaktivni akteri socijalne kohezije”* i *“Iskustva zemalja Zapadnog Balkana u inkluziji manjina i drugih ranjivih grupa”*.

O nacionalnim manjinama kao proaktivnim akterima socijalne inkluzije govorili su Čaba Šogor, poslanik Evropskog parlamenta, član Odbora za građanske slobode, pravdu i unutrašnje poslove i prof. dr Tove Hansen Maloj, direktorica Evropskog centra za pitanja manjina iz Flenzburga.

Poslanik Čaba Šogor je istakao da je veoma važno da manjine budu zadovoljne u društvu, a socijalna kohezija izražava kvalitet socijalne saradnje i ne podrazumijeva asimilaciju. Socijalna kohezija je nešto čemu svi težimo, a podrazumijeva uspostavljanje dijaloga bez obzira

na sve različitosti i spremnost za zajednički rad. Ocijenio je da su ljudi koji žive u državama sa visokim stepenom socijalne kohezije mnogo srećniji.

Prof. dr Tove Hansen Maloj, direktorica Evropskog centra za pitanja manjina iz Felnzburga je istakla da su u prošlosti svojstva i kompetencije nacionalnih manjina u pogledu socijalne kohezije često zanemarivani, uz podsjećanje da su postojali projekti tzv. kreativne Evrope koji su se bavili pitanjima kulturnog nasleđa etničkih manjina. Istakla je da manjine predstavljaju društveni kapital i doprinose integraciji Evrope i društvenoj koheziji. Manjine zahtijevaju svoja prava, ali su i proaktivni građani u svakom društvu.

Učesnici Konferencije iz Crne Gore, Republike Albanije i Republike Srbije predstavili su iskustva svojih zemalja u inkluziji manjina i drugih ranjivih grupa.

Tom prilikom, članovi Odbora za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore su predstavili normativni okvir i konkretne aktivnosti koje se preduzimaju u Crnoj Gori na planu inkluzije manjina i drugih ranjivih grupa, što je ocijenjeno veoma pozitivnim od strane ostalih učesnika Konferencije.

Poslanik doc. dr Srđa Popović je govorio o aktivnostima koje se u Crnoj Gori preduzimaju na promociji i zaštiti prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica.

Naveo je da Ustav Crne Gore daje pravnu osnovu za promovisanje, jačanje i unapređenje zaštite osnovnih ljudskih prava i sloboda i potvrđuje obavezu Crne Gore da poštuje međunarodne standarde u tom kontekstu. Osim osnovnih ljudskih prava i sloboda, u cilju zaštite ukupnog nacionalnog identiteta, Ustav i zakoni Crne Gore manjinama daju i set dodatnih prava. Ustav u Dijelu drugom, u članovima 79 i 80 pripadnicima manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica jemči prava i slobode koja mogu koristiti pojedinačno i u zajednici sa drugima, a zabranjuje asimilaciju pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica. Podsjetio je da je država dužna da zaštiti pripadnike manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica od svih oblika nasilne asimilacije.

Istakao je da drugi dio Ustava sadrži 65 članova kojim se garantuju ljudska prava i slobode, građanska i politička, ekonomska, socijalna i kulturna, kao i prava manjina. Pored nacionalnog zakonodavstva kojim se garantuje poštovanje osnovnih ljudskih prava i sloboda, kao i prava manjina, Crna Gora je odredbom člana 9 Ustava utvrdila da su potvrđeni i objavljeni međunarodni ugovori i opšteprihvaćena pravila međunarodnog prava sastavni dio unutrašnjeg pravnog poretka, te da imaju primat nad domaćim zakonodavstvom i neposredno se primjenjuju kada odnose uređuju drugačije od unutrašnjeg zakonodavstva.

Kada je riječ o zakonodavnom okviru u ovoj oblasti, poslanik Popović je istakao da Zakon o manjinskim pravima i slobodama usvojen 2006. godine na bliži način uređuje set manjinskih prava i mehanizme za njihovu zaštitu. Zakon se odnosi na očuvanje nacionalnog identiteta manjina, tj. zaštitu od asimilacije manjina, kao i omogućavanje djelotvornog učešća manjina u javnom životu. Naglasio je da su pripadnici manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica ravnopravni sa drugim državljanima i uživaju jednaku zakonsku zaštitu.

Poslanik Popović je naveo da se do kraja ove godine očekuje da će u skupštinskoj proceduri biti Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o manjinskim pravima i slobodama. Osnovni razlozi za izmjene i dopune usmjereni su ka intervenciji u dijelu institucionalne podrške ostvarivanju manjinskih prava i sloboda, transparentnosti i efikasnosti procedura kojima se vrši raspodjela sredstava za realizaciju projekata namijenjenih aktivnostima značajnim za očuvanje i razvoj nacionalnih, odnosno etničkih posebnosti manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica i njihovih pripadnika u oblasti nacionalnog, kulturnog, jezičkog i vjerskog identiteta, kao i preciziranje statusa savjeta u odnosu na načela vršenja nadzora nad njihovim radom u svojstvu sui generis tijela sa svojstvom pravnog lica i autonomijom u svom radu.

Kada je u pitanju Fond za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava, fokus izmjena je stavljen na sprečavanje objektivno mogućeg konflikta interesa, uvođenjem dvostepenosti kod

odlučivanja o projektima koji se finansiraju iz sredstava Fonda i razdvajanjem upravljačke od poslovodne funkcije u samom Fondu.

Pored Zakona o manjinskim pravima i slobodama, pravni okvir kojim su regulisana prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica čine zakoni i drugi akti kojim se reguliše ostvarivanje prava iz pojedinih oblasti, kao što su obrazovanje, informisanje, kultura, upotreba jezika i pisma itd.

Poslanik Popović je istakao da je Zakon o zabrani diskriminacije sistemski zakon koji pruža osnovu i mehanizme za borbu protiv diskriminacije po bilo kom ličnom svojstvu. U martu 2014. godine usvojen je Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zabrani diskriminacije. Značajna izmjena Zakona odnosi se na uvođenje promocije jednakosti kao važne aktivnosti u cilju prevencije diskriminacije. Propisani su i novi oblici diskriminacije i to: uznemiravanje, seksualno uznemiravanje i rasna diskriminacija. Izmijenjen je i institut segregacije, na način što se konceptu dodaje termin „prisilno“, čime se definicija segregacije usaglašava sa standardima Evropske komisije protiv rasizma i netolerancije (Preporuka broj 7). Takođe, precizirane su nadležnosti i ovlašćenja Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore po pitanju diskriminacije. Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o zabrani diskriminacije, kao poseban oblik diskriminacije, definisan je govor mržnje. Takođe, propisana je i kaznena odredba za govor mržnje. Definisan je rok po kojem lice može podnijeti antidiskriminatornu tužbu u roku od godinu dana od dana saznanja za učinjenu diskriminaciju, a najkasnije u roku od tri godine od dana učinjene diskriminacije. Takođe, uvedeno je tzv. „situaciono testiranje“, odnosno norma po kojoj tužbu može podnijeti lice i u namjeri da neposredno provjeri primjenu pravila o zabrani diskriminacije. Izmjenama i dopunama Zakona o zabrani diskriminacije propisane su kaznene odredbe za odgovorno lice u državnom organu, organu državne uprave i organu lokalne samouprave kod obaveze vođenja i dostavljanja evidencija, kao i zaštitne mjere čije propisivanje je izostalo u Zakonu iz 2010. godine.

Veoma važan Zakon u ovoj oblasti je Zakon o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore, čije su izmjene i dopune usvojene 18. jula 2014. godine, a ključne izmjene ovog Zakona predstavljaju unapređenje postojećeg teksta u odnosu na pitanja koja se odnose na izbor, imunitet, kompetentnost i finansijsku nezavisnost Zaštitnika.

Govoreći o manjinskoj politici, poslanik doc. dr Srđa Popović je istakao da strateški okvir manjinske politike u Crnoj Gori predstavlja Strategija manjinske politike 2008-2018 godina, kojom se garantuje zaštita manjina, naročito u oblastima obrazovanja, kulture, pristupa informacijama i upotrebe jezika manjinskih naroda.

Podsjetio je da je Crna Gora ratifikovala Okvirnu konvenciju za zaštitu nacionalnih manjina i Evropsku povelju o regionalnim i manjinskim jezicima.

Upoznao je učesnike Konferencije da se zaštitom prava i unapređenjem položaja manjina u Crnoj Gori bavi nekoliko veoma značajnih institucija i organa, kao što su Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, u Skupštini Crne Gore stalno radno tijelo - Odbor za ljudska prava i slobode, zatim samostalna i nezavisna institucija Zaštitnik ljudskih prava i sloboda, savjeti manjinskih naroda, Fond za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava, Centar za očuvanje i razvoj kulture manjina. Važno je djelovanje svih ovih institucija pojedinačno, ali i njihova saradnja radi postizanja zajedničkog cilja, a to je zaštita prava pripadnika manjinskih naroda.

Istakao je da su tokom 2013. godine održane elektorske skupštine za manjinske nacionalne savjete, nakon čega su konstituisani i u Ministarstvu za ljudska i manjinska prava registrovani: Albanski, Bošnjački, Muslimanski, Srpski, Romski i Hrvatski manjinski nacionalni savjet.

Centar za očuvanje i razvoj kulture manjina je ustanova koju je osnovala Vlada Crne Gore sa ciljem unapređenja manjinskih prava u oblasti kulture i afirmacije multikulturalizma kao jedne od temeljnih vrijednosti savremene Crne Gore.

Sistem obrazovanja je usmjeren na integraciju manjina, uz očuvanje njihovog identiteta. Promovisanje međusobnog razumijevanja i tolerancije ogleda se u koncipiranju obaveznih i

izbornih predmeta. Predmetni programi za potrebe obrazovanja sadrže teme iz oblasti istorije, umjetnosti, književnosti, tradicije i kulture manjinskog naroda ili druge manjinske nacionalne zajednice. Pored sadržaja uključenih u redovne predmetne programe, na raspolaganju je mogućnost da kroz 20% otvorenog sadržaja prepoznaju specifičnosti u smislu nacionalne kulture, istorije, umjetnosti. Nastava na albanskom jeziku organizovana je na svim nivoima obrazovanja, od predškolskog do visokog.

Poslanik doc.dr Srđa Popović je saopštio da Ministarstvo kulture nastavlja sa implementacijom medijske regulative kroz različite mjere za ostvarivanje i unapređenje prava na informisanje pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih zajednica na svom jeziku. U okviru informisanja pripadnika manjinskih naroda putem štampanih medija u Crnoj Gori najveći broj se izdaje na albanskom jeziku, a zastupljeni su srpski, hrvatski, romski i bosanski jezik. Ukupan broj emisija radija Crne Gore na manjinskim jezicima u 2013. godini je bio 753. Ukupno minuta programa 12.735. TV Crne Gore je u 2013. godine realizovala 312 emisija na jezicima manjinskih naroda i drugih nacionalnih manjina, sa ukupno 5.015 minuta programa.

Učešće ili zastupljenost pripadnika manjina u političkom i javnom životu Crne Gore ima uporište u postojećem zakonodavstvu. Ustav Crne Gore u članu 79, tačka 9 i 10 jemči pravo na autentičnu zastupljenost pripadnika manjina u Skupštini Crne Gore i skupštinama jedinica lokalne samouprave u kojima čine znatan dio stanovništva, shodno principu afirmativne akcije, kao i pravo na srazmjernu zastupljenost u javnim službama, organima državne vlasti i lokalne samouprave. Princip afirmativne akcije definisan je izbornim zakonodavstvom, a izmjene Zakona o izboru odbornika i poslanika iz marta 2014. godine dodatno su regulisale ovu oblast.

Član Odbora za ljudska prava i slobode, doc.dr Srđa Popović je upoznao učesnike Konferencije sa aktivnostima Odbora za ljudska prava i slobode, navodeći da su one bile brojne u proteklom periodu. Pored razmatranja Izvještaja o razvoju i zaštiti prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica koji Vlada Crne Gore, u skladu sa članom 38 Zakona o manjinskim pravima i slobodama, podnosi Skupštini Crne Gore, a putem koga se članovi Odbora upoznaju sa politikom zaštite manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica, kako u normativnom dijelu, tako i po pojedinim oblastima društvenog života, značajnim za zaštitu manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica, Odbor se bavio i pojedinim segmentima zaštite manjinskih prava.

S tim u vezi, Odbor za ljudska prava i slobode na 58. sjednici održanoj 15. decembra 2011. godine održao je Konsultativno saslušanje na temu: "Razmatranje modela organizacije, funkcionisanja i načina raspodjele sredstava Fonda za manjine".

Odbor za ljudska prava i slobode na Konsultativnom saslušanju je u skladu sa članom 73 Poslovnika Skupštine Crne Gore donio Odluku o formiranju Radne grupe za izradu akata o radu Fonda za manjine koja je imala zadatak da odredi:

- broj članova Upravnog odbora Fonda za manjine,
- postupak za izbor članova Upravnog odbora,
- kriterijume za izbor članova Upravnog odbora,
- mjerljive i objektivne kriterijume po kojima će se moći jasno utvrditi kvalitet projekata prilikom donošenja odluke o raspodjeli sredstava i model, mehanizme i kriterijume za praćenje i evaluaciju odobrenih projekata.

Po okončanju rada Radna grupa je sačinila Izvještaj o radu koji je Odbor za ljudska prava i slobode razmotrio i prihvatio na 72. sjednici Odbora, održanoj 30. maja 2012. godine, a Odbor je većinom glasova zaključio da Izvještaj o radu Radne grupe dostavi rukovodstvu Skupštine- Kolegijumu Predsjednika Skupštine i nadležnom Ministarstvu za ljudska i manjinska prava na upoznavanje i dalji postupak.

Odbor za ljudska prava i slobode, kao nadležni odbor, razmatra i Izvještaj o radu i načinu raspodjele sredstava Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava koji Fond podnosi u skladu sa članom 12 Odluke o osnivanju Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava. Odbor je razmotrio Izvještaj o radu i načinu raspodjele sredstava Fonda za zaštitu i ostvarivanje

manjinskih prava za 2012. i Izvještaj o radu i načinu raspodjele sredstava Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava za 2013. godinu.

Takođe, u skladu sa Planom aktivnosti Odbora, Odbor je razmotrio Izvještaj o radu Centra za razvoj i očuvanje kulture manjina Crne Gore za 2011. i 2012. godinu, kao i Plan rada ove institucije za 2012. i 2013. godinu. Odbor je ocijenio da Centar svojim aktivnostima u značajnoj mjeri doprinosi unapređenju manjinskih prava u oblasti kulture i afirmaciji multikulturalizma kao jedne od temeljnih vrijednosti savremene Crne Gore. Istaknuto je da Centar, kao jedina takva institucija u regionu, svoje aktivnosti usmjerava na afirmaciju kulture manjinskih naroda, njenu osobenost, vrijednost i značaj, a promovisanje, podsticanje, čuvanje i razvoj kulture manjina realizuje organizovanjem raznih manifestacija, okruglih stolova, radionica i prezentacija.

Odbor za ljudska prava i slobode prati ostvarivanje prava pripadnika manjinskih naroda i razmatranjem godišnjeg Izvještaja o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore koji sadrži i informacije o pravima pripadnika manjinskih naroda i problemima sa kojima se ova populacija suočava, kao i ocjenu stanja i preporuke za unapređenje.

Takođe, svake godine Odbor za ljudska prava i slobode, kao zainteresovano radno tijelo, razmatra Predlog zakona o budžetu Crne Gore za narednu godinu i tom prilikom Odbor se bavi razmatranjem predloga budžetskih sredstava za potrošačke jedinice koje su u fokusu njegovog interesovanja, i to: Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore, Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, Fond za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava i Centar za razvoj i očuvanje kulture manjina.

Odbor sagledava realne mogućnosti za finansiranje ovih institucija i daje svoje mišljenje o Predlogu zakona o budžetu Crne Gore, u dijelu koji se odnosi na navedene potrošačke jedinice, uzimajući u obzir sve aktivnosti koje su ove institucije u obavezi da realizuju shodno zakonskim propisima, ali i tekućim aktivnostima, a vodeći računa i o ukupnoj ekonomskoj situaciji u zemlji.

Poslanik prim. dr Izet Bralić, član Odbora za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore, upoznao je učesnike Konferencije sa aktivnostima realizovanim u cilju rješavanja statusa raseljenih i interno-raseljenih lica u Crnoj Gori, sa posebnim osvrtom na pripadnike Roma, Aškalija i Egipćana koji žive u Kampu Konik I i II.

Istakao je da je 11. novembra 2014. godine počela izgradnja prve zgrade iz kompleksa namijenjenog raseljenim i interno raseljenim licima na Kampu Konik i da će se do ljeta naredne godine obezbijediti pet stambenih jedinica, sa po deset stanova različite veličine. Cilj Regionalnog stambenog programa, u okviru koga je počela gradnja stanova u Kampu na Koniku, je obezbjeđenje trajnih stambenih rješenja za raseljene i interno raseljene osobe iz četiri države bivše Jugoslavije. Izgradnju stanova finansirala je EU u iznosu od 1,7 miliona eura iz IPA fondova. Kroz Regionalni stambeni program početkom 2015. godine biće izgrađeno oko 120 dodatnih stanova na ovom mjestu. Skoro 28 miliona eura će biti uloženo u obezbjeđivanje stambenih jedinica u Crnoj Gori, od čega su međunarodni donatori obećali 24 miliona. Paralelno sa izgradnjom stanova EU finansira i projekat socijalne inkluzije za stanovnike Kampa Konik, čiji je cilj poboljšanje pristupa zdravstvenoj njezi, obrazovanju i zapošljavanju.

Prethodno, 7. oktobra 2014. godine Ministar rada i socijalnog staranja u Vladi Crne Gore, Predrag Bošković i predstavnik Banke za razvoj Savjeta Evrope, Stefan Selen potpisali su Sporazum o donaciji u vrijednosti od 9,9 miliona eura za izgradnju stambenih jedinica za 120 porodica u Podgorici i 68 starih osoba koje će biti smještene u Domu starih u Pljevljima. Tom prilikom predstavnik Banke za razvoj Savjeta Evrope se zahvalio crnogorskim kolegama na aktivnostima koje su preduzeli u cilju rješavanja stambenog pitanja raseljenih, naročito predstavnicima opština u kojima će se realizovati dva projekta. Istakao je da je ovo težak posao, ali motivisanost crnogorskih institucija koje realizuju Regionalni stambeni program omogućuje da se poboljšaju uslovi života raseljenih. Tom prilikom, i Šef Delegacije Evropske unije u Crnoj Gori Mitja Drobnič pohvalio je napredak Crne Gore u rješavanju pitanja raseljenih osoba.

Regionalnim stambenim programom će se obezbijediti rješavanje stambenog pitanja raseljenih lica izgradnjom 907 stambenih jedinica, isporukom građevinskog materijala za 120 stambenih jedinica, izgradnjom 60 montažnih kuća i 68 smještajnih jedinica u Domu starih u Pljevljima.

Poslanik Bralić je istakao da je ovo poslednjih dana epilog velikog rada i zalaganja za trajno rešavanje položaja izbjeglih i raseljenih lica koji je uložila Vlada Crne Gore s ciljem da se pitanje raseljenih i interno raseljenih osoba u Crnoj Gori zatvori do kraja 2016. godine.

Saopštio je da je Crna Gora čvrsto opredijeljena da pruži pomoć i podršku izbjeglim i raseljenim licima, u skladu sa najvišim principima međunarodne zaštite, što potvrđuje i kontinuitet pozitivnih ocjena u godišnjim izvještajima Evropske komisije o napretku, što je slučaj i sa ovim od oktobra 2014. godine.

Imajući u vidu da je Strategijom za trajno rješavanje pitanja raseljenih i interno raseljenih lica sa posebnim osvrtom na oblast Konik 2011.- 2015. godina, rješavanje pravnog statusa definisano je kao najvažnije, jer je to osnov za rješavanje svih drugih prava raseljenih i interno raseljenih lica, u Skupštini Crne Gore četiri puta je produžavan rok za podnošenje zahtjeva za odobravanje stalnog nastanjenja i privremenog boravka raseljenim i interno raseljenim licima, što dovoljno govori o spremnosti crnogorskih vlasti da izađu u susret ovim licima. Sada je rok produžen do 31. decembra 2014. godine.

Poslanik Bralić je podsjetio je da su Akcionim planom trajnog rješavanja pitanja interno raseljenih lica koja borave u Kampu Konik I i II koji je Vlada Crne Gore donijela 17. februara 2011. godine, utvrđena dva načina trajnog rješavanja statusa raseljenih i interno raseljenih lica, i to: integracija kroz pristup statusu stranca sa stalnim nastanjenjem i korišćenje prava na dobrovoljni povratak.

Naglasio je da o aktivnostima Crne Gore na rješavanju položaja izbjeglica i raseljenih lica i njihovog uključivanja u crnogorsko društvo najbolje svjedoči i ocjena šefice Kancelarije UNHCR-a u Crnoj Gori, Indumathi Mohandas, septembra 2014. godine, po završetku njene misije u Crnoj Gori. Ocijenila je da se Crna Gora može smatrati primjerom u regionu kada je riječ o nacionalnom angažovanju i posvećenosti pitanjima rješavanja statusa izbjeglica i raseljenih lica, kao i njihove integracije u crnogorsko društvo. Istakla je da je stanje u ovoj oblasti značajno poboljšano na zakonodavnom, dokumentacionom, projektnom i infrastrukturnom planu. Vlada Crne Gore, u saradnji sa drugim državama regiona, nastoji da nađe održiva rješenja za izbjeglice koje su dobrovoljno pristale da se vrate u države porijekla.

Takođe, Vlada Crne Gore je Uredbom o načinu ostvarivanja prava raseljenih lica iz bivših jugoslovenskih republika i interno raseljenih lica sa Kosova koja borave u Crnoj Gori, čija je primjena do 30. juna 2015. godine, utvrdila da raseljena lica iz bivših jugoslovenskih republika i interno raseljena lica sa Kosova, koja borave u Crnoj Gori, do sticanja statusa stranca sa stalnim nastanjenjem u skladu sa Zakonom o strancima, ostvaruju pravo kao crnogorski državljani, između ostalog, i pravo na rad i zapošljavanje i ostvarivanje prava iz osiguranja od nezaposlenosti u skladu sa propisima iz oblasti rada i zapošljavanja, osim ako je posebnim zakonom kao uslov predviđeno crnogorsko državljanstvo.

Uz to, donešen je Zakon o socijalnoj i dječijoj zaštiti, Zakon o socijalnom stanovanju i Zakon o legalizaciji neformalnih objekata. Takođe, ova lica imaju pravo na obrazovanje, zdravstvenu zaštitu, socijalna davanja i druga, kao i crnogorski građani, sem prava glasa.

Aktivnosti Vlade Crne Gore usmjerene su i na intenziviranje bilateralne saradnje sa zemljama porijekla, posebno sa Vladom Republike Kosovo. Takođe, postoji direktna komunikacija sa raseljenim i interno raseljenim licima na terenu, kroz informativne kampanje i organizovane odlaske u zemlje porijekla, u cilju pribavljanja ličnih dokumenata neophodnih za regulisanje statusa.

Rezultat toga je povratak 13 porodica sa 67 članova, tokom septembra mjeseca ove godine u opštinu Klina Republike Kosovo. Za realizaciju ove aktivnosti Vlade Crne Gore i Republike Kosovo su imale podršku institucija EU i UNHCR-a.

Iako je u narednom periodu prioritet u rješavanju stambenih problema raseljenih i interno raseljenih lica i trajno rešavanje pitanja Kampa Konik I i II, Crna Gora će nastaviti da sprovodi aktivnosti na poboljšanju socijalno-ekonomskog položaja izbjeglih i raseljenih, s posebnim akcentom na obrazovanje djece interno raseljenih osoba iz romsko- egipćanske populacije.

Istakao je da preko 90 odsto djece iz Kampa Konik ide u školu i da im je obezbijeđena zdravstvena zaštita, kao i crnogorskim državljanima. Smatrajući da je adekvatno obrazovanje ključno za punu integraciju u crnogorsko društvo, Crna Gora značajnu pažnju pridaje upravo ovoj oblasti.

Prema informacijama Crvenog krsta Crne Gore u obrazovnom sistemu na području Podgorice trenutno se nalazi 463 RAE učenika, a 146 pohađa aktivnosti Crvenog krsta predviđene za djecu predškolskog uzrasta.

I na kraju, poslanik Bralić je istakao da Crna Gora može biti ponosna na postignute rezultate u ovoj oblasti, imajući u vidu da se u poslednjih dvadeset godina Crna Gora suočila sa prilivom izbjeglih i raseljenih lica sa prostora bivše Jugoslavije, što je posledica ratova na području bivše Jugoslavije, a da je u periodu 1998. i 1999. godine Crna Gora na svojoj teritoriji imala oko 140 hiljada izbjeglih i raseljenih, prije svega sa Kosova, što je u tom trenutku predstavljalo četvrtinu njenog stanovništva.

Interparlamentarna konferencija „Građansko zastupanje i političko učešće nacionalnih i etničkih manjina” ocijenjena je veoma uspješnom od strane svih učesnika. Istaknuto je da organizovanje ovakvih događaja, nastavak saradnje među zemljama regiona, razmjena mišljenja, kao i saradnja sa Evropskim parlamentom predstavljaju veoma važan korak na putu evroatlantskih integracija zemalja regiona i u tom cilju izraženo je očekivanje od svih učesnika Konferencije da će se u narednom periodu nastaviti organizovanje sličnih događaja.

IZVJEŠTAJ

O UČEŠĆU ČLANA ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE SKUPŠTINE CRNE GORE, HUSNIJE ŠABOVIĆA I ČLANA ODBORA ZA RODNU RAVNOPRAVNOST NIKOLE GEGAJA NA ZAJEDNIČKOJ KONFERENCIJI “OSNOVNA PRAVA, NEDISKRIMINACIJA I ZAŠTITA RANJIVIH GRUPA, UKLJUČUJUĆI LGBTI POPULACIJU” , održanoj u Tirani, 20. i 21. novembra 2014. godine

Delegacija Skupštine Crne Gore u sastavu Husnija Šabović, član Odbora za ljudska prava i slobode i Nikola Gegaj, član Odbora za rodnu ravnopravnost učestvovala je na Zajedničkoj konferenciji “Osnovna prava, nediskriminacija i zaštita ranjivih grupa, uključujući LGBT populaciju”, održanoj u Tirani 20. i 21. novembra 2014. godine, u organizaciji Evropskog parlamenta, Evropske komisije i italijanskog Predsjedništva Savjetom Evropske unije.

Učesnici Konferencije bili su visoki predstavnici Evropskog parlamenta, Evropske komisije, italijanskog Predsjedništva Savjetom Evropske unije, kao i poslanici i predstavnici država iz regiona i nevladinih organizacija koje se bave ljudskim pravima i zaštitom od diskriminacije.

Zajedničku konferenciju otvorili su Ilir Meta, predsjednik Parlamenta Albanije i Niko Peleshi, zamjenik Premijera Republike Albanije.

Predsjednik Parlamenta Albanije, Ilir Meta je izrazio zadovoljstvo i zahvalnost što je Evropski parlament odabrao Albaniju za održavanje ove značajne Konferencije, koja se tiče dosta slojeva društva. Meta je kazao da Albanija poštuje vrijednosti Evropske unije, navodeći brojne institucije koje se u ovoj državi bore za ostvarivanje i zaštitu prava ranjivih grupa, uz

ocjenu da iste dobro funkcionišu. Naglasio je da niko ne treba da bude diskriminisan ni po kom osnovu.

Zamjenik Premijera Republike Albanije Niko Peleshi je saopštio da diskriminacija potiče od neznanja i istakao važnost poštovanja demokratskih vrijednosti, dobre saradnje državnih institucija i civilnog sektora, kao i kampanja za razvoj svijesti. Peleshi je naveo da se ljudska prava moraju poštovati i zaključio da, iako se u Albaniji bore za prava diskriminiranih grupa, neophodno je još više raditi da bi oni postali pravi građani Evrope.

U okviru panela "Uloga Evropske unije u osiguravanju nediskriminacije i zaštita manjina", izlaganje je imala Urlike Lunacek, potpredsjednica Evropskog parlamenta za Zapadni Balkan, bivši izvjestilac o homofobiji i diskriminaciji na osnovu seksualne orijentacije i rodnog identiteta, član Odbora za građanske slobode, pravdu i unutrašnje poslove. Potpredsjednica Evropskog parlamenta za Zapadni Balkan podsjetila je na dug proces stvaranja Evropske unije, ističući da u EU rade na poboljšanju ljudskih prava svih ljudi, između ostalog LGBTI populacije, koja, za razliku od nekih drugih ranjivih grupa, posjeduje različitosti koje nijesu tako vidljive. Lunacek je kazala da ljudi imaju problema sa prihvatanjem drugačijih ljudi, iako su različitosti sastavni dio života svih. Shodno svom iskustvu u ovom regionu, ocjenila da je na Zapadnom Balkanu kolektivni identitet bitniji od ličnog identiteta.

U okviru istog panela govorili su i ambasador Gianludovico de Martino di Montegiordano, predsjednik Međuministarskog Odbora za ljudska prava (CIDU) italijanskog Predsjedništva Savjetom Evropske unije, kao i Simon Mordue, direktor Politike i Strategije za proširenje Evropske komisije. Ambasador Gianludovico de Martino di Montegiordano je iznio stav da su demokratija u Evropskoj uniji i njena stabilnost ojačani i poručio da, ukoliko zemlje kandidati za članstvo poštuju demokratske vrijednosti, EU će imati razumjevanja i preuzeće se neophodni koraci za pristupanje. On je naveo podatak da je jedna trećina stanovništva Evropske unije svjesna diskriminacije i naglasio važnost organizovanja debata na teme zaštite i poštovanja ljudskih prava.

Direktor Politike i Strategije za proširenje Evropske komisije, Simon Mordue je odao priznanje Albaniji za dostignuća u oblasti poštovanja osnovnih prava, pogotovo u prethodne tri godine. Istakao je važnost uloge medija, ocijenjujući da u određenim slučajevima, mediji ne izvještavaju dovoljno o slučajevima diskriminacije. Mordue je kazao da je poštovanje osnovnih prava propisano zakonima, ali je zaključio da nije dovoljno samo pravno zabraniti diskriminaciju, već je neophodno preuzeti i proaktivne radnje. Zaključio je da je neophodna nulta tolerancija na govor mržnje i naveo važnost djelovanja institucija civilnog društva, kao i Ombudsmana, čija nezavisnost mora biti zagarantovana.

Poslanica Evropskog parlamenta, član Odbora za građanske slobode, pravdu i unutrašnje poslove, Helga Stevens je imala zapaženo izlaganje u okviru teme "Antidiskriminatorno zakonodavstvo EU sa poštovanjem svih manjina". Kao lice koje ima poteškoća sa sluhom, navela je da su takva lica diskriminirana u mnogim sferama, kao što su zapošljavanje, sport i kultura, iako je znakovni jezik pravi jezik, i kao takav treba da bude priznat u svim državama svijeta. Stevens je iznijela iznenađujući podatak, da 10 procenata ljudi ima neki invaliditet i navela da je broj lica sa invaliditetom sve više u porastu.

Na Konferenciji je bilo riječi i o očuvanju osnovnih prava i poštovanju manjina u okviru i van Evropske unije, kao i o nediskriminaciji u praksi. O očuvanju osnovnih prava i poštovanja manjina u okviru i van EU govorila je Eleni Theocharous, poslanica Evropskog parlamenta, član Odbora za međunarodne odnose, kojoj su, po završetku izlaganja, učesnici Konferencije postavili brojna pitanja.

Na temu Nediskriminacije u praksi govorila je Zaštitnica ljudskih prava Bosne i Hercegovine, Jasminka Džumhur. Ona je saopštila da je Institucija Ombudsmana važan kanal za komunikaciju, dodajući da je nužno da ova Institucija bude nezavisna. Džumhur je posebno izdvojila slučajeve napada na LGBTI populaciju, navodeći da, iako postoji veliki broj slučajeva predatih sudu, mali broj njih je završen osuđujućom presudom.

Na temu "Uloga Evropskog parlamenta, Savjeta Evrope i civilnog društva u zaštiti osnovnih prava sa poštovanjem seksualne orijentacije i polnog identiteta na Zapadnom Balkanu i u Turskoj", osim Ulrike Lunacek, potpredsjednice Evropskog parlamenta za Zapadni Balkan, govorili su i Robert Biedron, generalni izvjestilac o pravima LGBT populacije Odbora za jednakost i nediskriminaciju Parlamentarne skupštine Savjeta Evrope, Bjorn van Roozendaal, programski direktor ILGA Evropa i Xheni Karaj, direktorica albanske NVO "Alijansa protiv diskriminacije".

Robert Biedron je istakao ogromni značaj uloge Savjeta Evrope u zaštiti i ostvarivanju osnovnih prava, navodeći pojedinačno nadležnosti institucija Savjeta Evrope u ovoj oblasti. Robert Biedron i Bjorn van Roozendaal su bili saglasni u mišljenju da pitanje transrodnih osoba zahtjeva veću pažnju, jer je riječ o najranjivijoj grupi. Roozendaal, programski direktor ILGA Evropa, pokazao je zadovoljstvo napretkom postignutim u oblasti zaštite i promocije prava LGBTI populacije, dok je Xheni Karaj, direktorica albanske NVO "Alijansa protiv diskriminacije" svoje viđenje situacije ocjenila kao ne tako optimistično.

Jovan Kojičić, savjetnik predsjednika Vlade Crne Gore za ljudska prava i zaštitu od diskriminacije i sekretar Savjeta za zaštitu od diskriminacije Vlade Crne Gore je govorio na temu "Očuvanje osnovnih prava građana, uključujući LGBTI". Kojičić je naveo da LGBTI populacija ne traži specijalna, već samo osnovna prava i naveo nevladine organizacije u Crnoj Gori koje se bore za prava ove populacije. Kazao je da je do skoro bilo teško i govoriti o ovoj temi, ali da se protiv nerazumjevanja i predrasuda može boriti samo činjenicama i argumentima. On je istakao neophodnost direktnog i konkretnog rada sa LGBTI populacijom i civilnim sektorom.

U okviru istog panela, Očuvanje osnovnih prava građana, uključujući LGBTI populaciju, u praksi, govorili su poslanici Parlamenata iz Albanije, Crne Gore, Srbije i Turske.

Poslanik Husnija Šabović, član Odbora za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore je upoznao prisutne sa radom ovog Odbora, u oblasti zaštite prava LGBTI populacije. Poslanik Šabović je saopštio da je Odbor za ljudska prava i slobode, u funkciji kontrolne uloge Parlamenta, razmotrio Strategiju za unapređenje kvaliteta života LGBT osoba za period 2013 – 2018, na sjednici održanoj 1. jula 2013. godine. Istakao je da su na sjednicama Odbora za ljudska prava i slobode, po pozivu, u skladu sa članom 67 Poslovnika Skupštine, ili na njihov zahtjev, zbog interesovanja za pojedine teme koje su predmet razmatranja, učestvovali i predstavnici nevladinih organizacija koje se bave zaštitom prava pripadnika LGBT populacije. Šabović je naveo da je Odbor za ljudska prava i slobode organizovao više javnih tribina na različite teme, u raznim gradovima Crne Gore, a na određenom broju tribina bilo je riječi o Zakonu o zabrani diskriminacije, čime su građani upoznati sa pravima u oblasti zaštite od diskriminacije, institucijama kojima tim povodom mogu da se obrate, a između ostalog, bilo je riječi, i o pravima pripadnika LGBT populacije. Dodao je da su članovi Odbora za ljudska prava i slobode učestvovali na mnogim seminarima, konferencijama i okruglim stolovima koji su imali za teme zaštitu prava ove ranjive grupe. Poslanik Husnija Šabović je saopštio da je u Podgorici 2. novembra 2014. godine održan Montenegro Prajd 2014. u organizaciji nevladine organizacije Kvir Montenegro, koji je treći Montenegro Prajd organizovan u Crnoj Gori, a drugi u Podgorici. On je naglasio da je treća Povorka ponosa protekla bez ijednog incidenta i narušavanja javnog reda i mira, kao i uništavanja imovine, što je ogroman napredak u odnosu na prošlu godinu. Posebno je izdvojio činjenicu da je zadovoljstvo održavanjem treće parade u Crnoj Gori istakao i šef Delegacije EU u Crnoj Gori Mitja Drobnič, koji je rekao da će to uticati na pisanje novog izvještaja o napretku i uputio priznanje Vladi. Poslanik Husnija Šabović je svoje izlaganje završio porukom da će

Odbor za ljudska prava i slobode, u skladu sa svojom, Poslovnikom Skupštine Crne Gore, utvrđenom nadležnošću, i u narednom periodu nastaviti sa brojnim aktivnostima usmjerenim na promociju, afirmaciju i zaštitu prava svih građana Crne Gore, a takođe, u saradnji sa nadležnim državnim organima, nevladinim organizacijama i međunarodnom zajednicom, preduzimaće aktivnosti u cilju podizanja svijesti u društvu na teme vezane za LGBT osobe, kako bi se obezbjedila tolerancija i kvalitetniji život ove populacije.

Jedan od panelista na temu "Uloga medija u rušenju stereotipa i mijenjanju stavova" bio je Srđan Dragojević, poslanik Narodne Skupštine Republike Srbije i režiser filma "Parada", koji je upoznao prisutne sa osudama i napadima javnosti zbog teme kojom se pozabavio u svom filmu. On je zaključio da je ovim filmom ipak dao skroman doprinos, jer je opuštanjem atmosfere, uz humor i dobru volju, uticao na javno mnjenje, pa i na političare. Dragojević je ocijenio da uloga medija ponekad može biti uništavajuća, navodeći primjere u kojima je zbog uticaja medija porastao stepen homofobije u društvu.

Na učesnike Konferencije poseban utisak je ostavilo prikazivanje odlomka turskog dokumentarca "Moje dijete", u režiji Cana Candana u kojem su roditelji lezbejki, homoseksualaca, biseksualaca/ki i transseksualaca/ki podijelili sa javnošću svoja iskustva o tome šta znači biti roditelj, porodica i aktivista u konzervativnom, homofobnom i transfobnom društvu.

Učesnici Konferencije su bili jedinstveni u mišljenju da je u borbi za poštovanje osnovnih prava svih, a posebno ranjivih grupa, neophodna saradnja svih segmenata društva. Takođe, učesnici su bili saglasni u ocjeni da nije dovoljno samo postojanje antidiskriminatorne zakonske regulative, već je neophodna efikasna implementacija zakona.

Tokom dvodnevne Konferencije, poslanici Skupštine Crne Gore Husnija Šabović i Nikola Gegaj su imali nezvanični susret s ambasadorom Crne Gore u Albaniji, Ferhatom Dinošom. Takođe, poslanici su imali više nezvaničnih susreta sa kolegama iz državnih i evropskih institucija.